

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

Symposium 2025: De logica van het Hart

- Introductie
- De stroom van Wijsheid en Mededogen uit het kosmisch Hart
- Hoe herkennen we de werkwijze van de Hiërarchie van Mededogen?
- Wees een schakel in de stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede

Mededogen in het Egyptische Dodenboek

Platonische Theosofie

Is er sprake van dierlijke intelligentie?

De logica van het Hart

De stroom van
Wijsheid
Mededogen
Vrede

SYMPOSIUM

7 september 2025

Illustratie omslag:
Affiche van het Symposium 2025.

De drie grondstellingen van de Theosofie

Hoe verstrekkend de theosofische leringen ook zijn, ze zijn gebaseerd op drie grondstellingen. Voor een goed begrip van de Theosofie is het nodig die goed te overdenken.

De eerste grondstelling: Grenzenloosheid

*Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos, Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingsvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verkleind. Eén absolute werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.**

En hoewel onkenbaar, vormt deze absolute werkelijkheid de grondslag voor al het leven.

De tweede grondstelling: Cycliciteit

*De Eeuwigheid van het Heelal in toto als een grenzenloos gebied; periodiek 'het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.**

Alle wezens zijn onvergankelijke 'vonken der Eeuwigheid', die afwisselend fasen van actief leven en innerlijke rust (slaap of dood) doorgaan, in een onophoudelijk cyclisch proces.

De derde grondstelling: De essentiële gelijkwaardigheid van al het leven

*De fundamentele identiteit van alle Zielen met de universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of 'Noodzakelijkheid') in overeenstemming met de Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.**

Hetzelfde Ene Leven doorstroomt het hart van alles wat bestaat. Alles leeft. Er bestaat geen dode materie. Daarom is alles in essentie *gelijkwaardig*. Alles bezit latent dezelfde vermogens als het grotere geheel waar het deel van is (Over-Ziel) en *ontplooit* deze inherente vermogens geleidelijk, door zich steeds opnieuw te belichamen (tweede grondstelling). Deze bewustzijns groei vindt altijd plaats *in wisselwerking met elkaar* en is grenzenloos (eerste grondstelling).

* Bron: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*, p. 43-47 (paginering originele editie).

Zie voor meer uitleg onze website:

blavatskyhouse.org/nl/over-ons/theosofische-leringen/

Symposium 2025: De logica van het Hart

**De stroom van Wijsheid,
Mededogen, Vrede**

Introductie

p. 154

Op 7 september vond het jaarlijkse symposium van de Theosophical Society Point Loma (TSPL) plaats. De lezingen doen een direct beroep op de logica van ons spiritueel Hart.

Redactie

De stroom van Wijsheid en Mededogen uit het kosmisch Hart

p. 155

Hoe loopt de stroom van wijsheid, vanuit het kosmisch Hart tot in de spirituele Harten van de mensen? Welke rol speelden de spirituele Boodschappers, wereldwijd en in alle tijden? Wat is de wijsheid die zij brachten, en komen hun boodschappen wereldwijd overeen?

Patricia van Lingen

Hoe herkennen we de werkwijze van de Hiërarchie van Mededogen?

p. 161

De grote Wijzen werken binnen de Loge van Wijsheid en Mededogen samen als 'de vingers van één hand'. Hun centrale doel is het spiritueel en mentaal dienen van de mensheid op het lange pad van innerlijke groei. Volgens welke principes werken zij? Hoe weten ze aan te sluiten bij de ontwikkelingsfase van hun medemensen?

Iljitsj van Kessel

Wees een schakel in de stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede

p. 166

Hoe kan ieder van ons zelf de stroom van Wijsheid en Mededogen ervaren? En hoe kunnen wij een doorgever van die stroom worden? Wat houdt dat in de praktijk in?

Mariska Zwinkels

Sporen van mededogen in het Egyptische Dodenboek

p. 172

Bij de studie van Egyptische Dodenboeken wordt vaak alleen gekeken naar de reis van de overledene in het hiernamaals en niet naar het proces van inwijding. De Theosofie biedt esoterische kennis waarmee de Egyptische mysteriën diepgaand begrepen kunnen worden.

Joop Smits

Platonische Theosofie Cyclische theosofische impulsen vanuit de Loge van Wijsheid en Mededogen

p. 181

Wat is het belang van de wijsheid die Plato bracht, binnen de ontwikkeling van de mensheid? Kunnen we een lijn van boodschappers ontdekken, sinds Plato's tijd, tot aan de wereldwijde theosofische impuls die H.P. Blavatsky in 1875 bracht?

Erwin Bomas

Uw Vragen

188

- » Het bewustzijn van dieren
- » Is er sprake van dierlijke intelligentie?

Activiteiten Agenda

191

- » Online lezingen
- » Theosofische activiteiten op locatie

De logica van het Hart

De stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede

Introductie

Op 7 september vond het jaarlijkse symposium van de Theosophical Society Point Loma (TSPL) plaats. Net als vorig jaar kwamen ruim honderd mensen bijeen in Museum Sophiahof in Den Haag.

Het is aardig om even stil te staan bij dit begrip symposium, dat niet meer zo heel gebruikelijk is. Het is een passend woord voor deze jaarlijkse bijeenkomst van de TSPL, maar vooral wat betreft het thema van dit symposium. Het komt van het oud-Griekse *Symposion* en is samengesteld uit *syn-* dat 'samen' betekent (zoals in synthese, of in sympathie) en *-posium*, komend van *-posis* dat 'dronk' betekent van het werkwoord *ponen* 'drinken'. Kortom, letterlijk: 'samendronk'. Je komt dit woord *Symposion* ook tegen als titel van een van de dialogen van Plato, waarin door sommigen inderdaad een hoop drank genuttigd wordt. Maar het woord symposium heeft ook een verborgen, esoterische betekenis, die Plato ongetwijfeld in gedachten had. Want niet alleen wordt er uiterlijk gedronken, vooral innerlijk laaft men zich aan een bepaalde bron: de eeuwige bron van Wijsheid. En dat laatste is precies wat we willen bereiken met onze symposia.

Ruim een half jaar heeft onze symposiumwerkgroep de lezingen en workshops voorbereid rond het thema *De logica van het Hart. De stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede*. Daarbij werden de volgende vragen beantwoord:

- Wat is dit Hart, die gemeenschappelijke Bron van Wijsheid?
- Waarom brachten de diverse boodschappers dezelfde wijsheid steeds opnieuw?
- Hoe kunnen wij deze wijsheid begrijpen en toepassen in ons leven?

Dit symposium had een primeur: naast de aanwezigen in de grote zaal van het Museum Sophiahof, konden ook mensen via Zoom deelnemen. Deze zogenaamde hybride-opzet zal waarschijnlijk in de toekomst gebruikelijk worden. Belangstellenden kunnen fysiek de lezingen

bijwonen, maar degenen die daar niet toe in staat zijn, bijvoorbeeld omdat ze ver weg wonen of fysiek beperkt zijn, kunnen dankzij een Zoom-verbinding toch met de lezingen en (online) workshops meedoen.

De lezingen van het symposium waren bijzonder inspirerend. Daarom nemen we ze op in deze editie van *Lucifer*, in de hoop dat we nog beter de logica van het Hart gaan begrijpen, en we ons helderder bewust worden van de Hiërarchie van Mededogen die vanuit dat Hart als een onophoudelijke inspiratiebron in onze wereld werkzaam is.

Over deze Hiërarchie van Mededogen en de Grote Loge als afdeling daarvan met zijn leraren op menselijk niveau, schrijft Gottfried de Purucker het volgende:

Het leven is een school en de mensen zijn de leerlingen van die school, en in die school zijn leraren. In deze paar woorden hebt u de sleutel tot de hele situatie en tot het beleid van de Grote Loge.⁽¹⁾

Zij zijn voortdurend in de wereld werkzaam. Hun vertegenwoordigers zijn altijd en overal werkzaam. Hun invloed is altijd ten goede, altijd ter bevordering van broederschap, altijd ter bevordering van vriendelijkheid tussen de mensen, altijd ter bevordering van vrede, altijd ter bevordering van vooruitgang en het verkrijgen van grootser licht, altijd ter bevordering van die dingen die de harten der mensen hoop en moed geven en aan hun denken inspiratie, liefde en rust schenken. Dit is echter niet de rust die slechts negatieve ontspanning of slaap is. Integendeel, het is de rust die voortvloeit uit de harmonische samenwerking van al iemands - geestelijke, intellectuele, ethische, vitale en lichamelijke - functies en vermogens.⁽²⁾

Referenties

1. G. de Purucker. *De Meesters en het pad van het Occultisme*. 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1991, p. 42.
2. Zie ref. 1, p.15-16.

De stroom van Wijsheid en Mededogen uit het kosmisch Hart

Welkom bij de eerste lezing. In deze lezing gaan we met u in op de spirituele boodschappers in de geschiedenis die een diepere waarheid aan de mensheid brachten. Die boodschappers, ook wel Wijzen of Leraren genoemd, zijn van alle tijden en ze zijn terug te vinden over de hele wereld. Voorbeelden van deze boodschappers zijn de Buddha die zijn leer in India heeft gebracht en de wijze Lao-tse in China. In het Westen zijn Pythagoras en Plato ons welbekend, evenals Jezus de Nazarener en Mohammed uit het Midden-Oosten. Maar ook in Amerika vinden we boodschappers als Quetzalcoatl en Manco Capác.

Deze Wijzen brachten de wijsheidsboodschap op velerlei manieren, steeds aangepast aan de cultuur en de tijdsgeest van dat moment. Zij deden dit onder andere door middel van symbolen, verhalen, gedichten, dialogen en mysteriespelen. Altijd ter bevordering van vrede, begripsvolle harmonie en universele broederschap. Al die boodschappen laten een onuitwisbare indruk na in de geschiedenis, zodanig dat wij deze, eeuwen en eeuwen later nog steeds kennen en de boodschap nog steeds actueel blijkt te zijn.

De titel van de lezing 'De stroom van Wijsheid en Mededogen uit het kosmisch Hart' doet vermoeden dat die wijsheidsboodschappen niet zomaar worden gebracht, maar dat er een diepere bron achter die wijsheid aanwezig is. Dat brengt ons bij een aantal vragen, waar we met u in deze lezing op in zullen gaan:

1. Wat is die wijsheidsboodschap die de boodschappers brengen?
2. Is het zo dat die boodschappen op elkaar lijken?
3. Met welke reden worden die boodschappen aan de mensheid gebracht?
4. Wie zijn de boodschappers, waar halen ze hun wijsheid vandaan?

Voor de beantwoording van deze vragen leggen we u leringen uit verschillende tradities en citaten van verschillende boodschappers voor. We gaan na in hoeverre ze overeenkomen en of we ze zelf in onze ervaringswereld kunnen herkennen.

Wat is die wijsheidsboodschap?

We beginnen met de eerste vraag: Wat is die wijsheidsboodschap die de boodschappers brengen, en daarnaast onderzoeken we wat de diepere betekenis hierachter is.

Over het geheel genomen zien we dat de boodschappers steeds een aantal essentiële gedachten geven, kerngedachten die ons uit het alledaagse denken brengen naar een grotere werkelijkheid en dieper begrip van het Leven. Zij doen daarbij stevast een appèl op ons om hier zelfstandig over na te denken of de boodschap resoneert met wat je denkt dat juist is, rechtvaardig en logisch. Pas als we na onderzoek zelf hebben bevonden dat de gedachte ons hart en verstand bevredigt, kunnen we die aannemen als waar. Dit is een proces dat in onszelf zal moeten plaatsvinden, omdat de uiteindelijke inzichten altijd van binnenuit komen.

Grenzenloosheid

De eerste belangrijke kerngedachte die we terugvinden in alle tradities is grenzenloosheid.

Plato noemt dit Apeiron, de Buddhisten noemen het Sūnyatā, in de Popul Vuh uit Amerika wordt dit de Grote Zee van Ruimte genoemd. Lao-tse benadert dit met TAO en de Chaldeeuwse Kabbalisten met Ein Sūph.⁽¹⁾ In de Islam is dit Allah, gezien als het onnoembare en allesomvattende.⁽²⁾

Wat is hierover te zeggen? Dat er een BEGINSEL is, zoals H.P. Blavatsky het noemt, grenzenloos, onkenbaar, onveranderlijk en eeuwig. In de Upanishads wordt dit aangeduid met Parabrahman, het ‘allerhoogste AL’, de altijd onzichtbare geest en ziel van de natuur, onveranderlijk en eeuwig, die geen eigenschappen kan hebben.⁽³⁾ Het grenzenloze kan nooit worden benaderd door ons beperkte menselijke verstand. En toch wordt dit ons door de Wijzen gegeven, want, hoewel voor ons onkenbaar, is het de grondslag voor het Ene Leven, waar alle wezens deel van uitmaken.

De Romeinse keizer en stoïcijner Marcus Aurelius zegt hierover dat het universum EEN groots levend organisme is.⁽⁴⁾

De kerngedachte die we uit deze citaten kunnen halen is dat er *grenzenloos leven* is, waar alle wezens deel van uitmaken. Met andere woorden: hetzelfde Ene Leven klopt in alle wezens, het is de essentie van alle dingen. Alles leeft.

Ieder draagt het grenzenloze in zich

Het een vloeit voort uit het ander, zo laten de wijzen ons zien. Als er een grenzenloze Eenheid is, staan wij daar niet buiten. Dan maken we daar deel van uit en dragen wij dit ook in ons.

De Perzische dichter Rumi vertelt ons dan ook ‘je bent

geen druppel in de oceaan, je bent de hele oceaan in een druppel’.⁽⁵⁾ In de Chandogya Upanishad wordt benadrukt: ‘Tat twam asi’, Jij bent Dat.⁽⁶⁾ Je bent niet afgescheiden van de kosmische werkelijkheid, je bent die werkelijkheid, je bent in essentie het grenzenloze. De Griekse filosoof Heraclites onderwijst dat de mens een weerspiegeling van de gehele Kosmos is. Alles wat er in het groot is, is ook in de mens aanwezig.⁽⁷⁾

De verscheidenheid die we zien bestaat uit de vele aspecten van het Ene Leven. Elk wezen – mens, dier, boom, planeet – is daar een unieke uitdrukking van. Alsof we allemaal tonen zijn in dezelfde melodie, of golven in dezelfde oceaan.

In andere woorden: als uiting, als onlosmakelijk onderdeel van het Ene kosmische Leven draagt elk wezen alle mogelijkheden in zich. De fundamentele boodschap is hier steeds dat we in essentie een *universele geestelijke kern of Hart zijn, die een schakel is met het Ene Leven*. H.P. Blavatsky noemt deze universele geestelijke kern de Vonk der Eeuwigheid of de Monade.⁽⁸⁾

Harmonieus samen groeien — de levensladder

Hoe werkt dan het leven, zou alles steeds onveranderlijk blijven in de eenheid? Nee, als wij onlosmakelijk onderdeel zijn van de grenzenloze Eenheid, hebben wij ook in onszelf grenzenloze groeimogelijkheden die we van binnen naar buiten ontvouwen. Elk wezen ontplooit die potenties steeds meer, leven na leven, belichaming na belichaming. Er zijn enorme verschillen in ontwikkeling. Daarom is er een levensladder herkenbaar in de natuur: van minder ver en verder ontwikkelde wezens, die zich cyclisch ontwikkelen. Van atoom tot mens tot sterrenwezen en nog verder met alle tussenstappen. We zijn, poëtisch gezegd, eeuwigheidspelgrims die door de tijden heen leren om onze diepste innerlijke natuur tot uitdrukking te brengen. Dit laat Rumi ons heel beeldend in het volgende gedicht zien:

Zie, ik stierf als steen en stond op als plant

– [en met ‘ik’ bedoelen we die eeuwigheidspelgrim, die geestelijke kern] –

Ik stierf als plant en nam vervolgens als dier de loop, stierf als dier en werd een mens. Wat vrees ik dan?

Aangezien ik door te sterven niet minder kan worden?⁽⁹⁾

Vervolgens hint Rumi erop dat er nog verdere ontwikkeling is, waar we zo nader op in zullen gaan.

Is die groei herkenbaar? Ja, er is een diepe dorst in ons,

vanuit onze eigen diepste kern, ons hart, om te willen weten, begrijpen. Je bewustzijn kan groeien, je kunt elke dag leren, elke incarnatie leren, dat kunnen we herkennen. Als je terugkijkt naar wie je 10 of 15 jaar geleden was, dan begrijp je nu dingen die je toen nog niet kon vatten. Je reageert anders op de situaties die zich voordoen. Als wij dit gaan beseffen, kunnen we in staat zijn ons op te lijnen en de stroom van wijsheid vanuit ons eigen diepste innerlijk in ons dagelijkse denkbewustzijn opvangen.

De wijzen laten ons met deze grondgedachten een grotere werkelijkheid zien. Zij wijzen ons erop dat de meest spirituele kern in ons gelijk is aan de meest spirituele kern van de hele Kosmos. En omdat dat voor alle wezens geldt, is onze kern dus volkomen gelijk aan de diepste kern van al onze medewezens. Als er eenheid is, zijn we dus niet geïsoleerd en kan geen wezen worden gemist. Het is dan ook niet logisch om elkaar te benadelen of te bevechten, integendeel, dan is harmonieuze samenwerking de natuurlijke weg. Als mens hebben we daarin een verantwoordelijkheid. Als wij dit gaan beseffen, zullen we ons denken bewust op gaan lijnen met de stroom van wijsheid die vanuit ons eigen diepste innerlijk vloeit.

Samengevat

We hebben tot nu toe drie belangrijke kerngedachten besproken die de boodschappers van alle tijden brachten. Samengevat zijn dit:

1. Grenzenloosheid van het leven, waar alle wezens onlosmakelijk deel van uitmaken;
2. Daaruit voortvloeiend: elk wezen draagt grenzenloze mogelijkheden in zich;
3. Waarbij de grondtoon cyclisch, samenwerkend groeien is.

Gelaagde structuur van de Kosmos

Wie over deze basisideeën nadenkt, ontdekt dat de Kosmos is opgebouwd uit een samenwerking van wezens die allemaal op een ander punt van hun innerlijke groeipad zijn. De Kosmos is daarom gelaagd. Ze bestaat uit opeenvolgende treden van ontwikkeling.

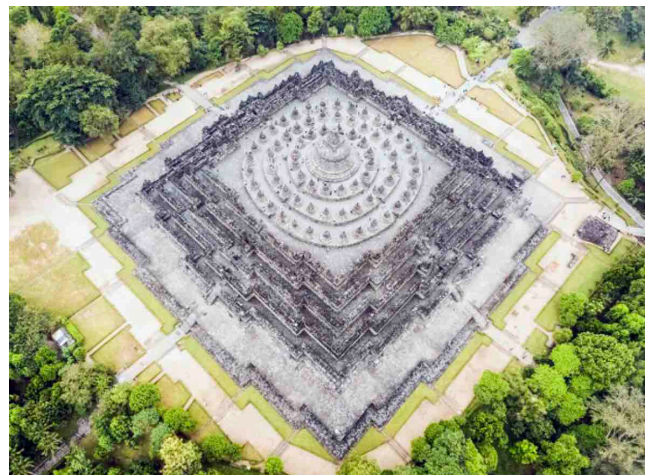
Kunnen we dat in de praktijk herkennen? Kunnen we herkennen dat er vele gradaties in menselijke ontwikkeling zijn en zelfs nog verder?

Binnen de enorme variatie aan karakters die we in de mensheid vinden, jazeker. Als we kijken naar verder ontwikkelde mensen kun je denken aan boodschappers als Pythagoras, Buddha, Jezus, Mohammed, Quetzalcoatl, die veel meer begrip en visie tonen dan de gemiddelde

medemens. Zij spreken zonder uitzondering uit eigen ervaring. Wat zij brengen is voor hen niet louter theorie. Ze leven volledig volgens de principes die ze brengen, in al hun denken en doen. Dat kan alleen omdat zij hun spirituele vermogens verder hebben ontwikkeld dan de gemiddelde mens. Maar ze zijn nog wel steeds mensen. En deze boodschappers zeggen allen, bij wat ze onderwijzen: ‘aldus heb ik gehoord’. Wat ik aanbied is universele wijsheid en niet door mijzelf bedacht. Ik geef zo zuiver mogelijk door wat ik leerde van mijn Leraren, van nog universelere wezens. Zij zeiden ook: elk van u zult ooit nog grootser werken kunnen verrichten dan ik nu doe. De boodschappers laten dus de logica zien dat er wezens bestaan die nog verder ontwikkeld zijn dan de mens. Kunnen we dat ook herkennen in de mythen en filosofieën van de oudheid? Laten we dit met elkaar onderzoeken. We zien dat de oude Grieken in hun mythen spraken over een reeks steeds hoger ontwikkelde wezens: achtereenvolgens de mensen, de helden, de goddelijke helden of halfgoden en de goden.⁽¹⁰⁾

In het Christendom vinden we de aanwijzingen van de apostel Paulus, die sprak over de vele rangen van engelen, aartsengelen, vorstenheden, machten, krachten, en zo een aantal stadia verder.⁽¹¹⁾

Ook het Buddhisme kent een hiërarchie van bewustzijn. Er zijn Buddha's van verschillende niveaus. Dit wordt prachtig verbeeld in de schitterende buddhistische tempel ‘de Borobudur’. Op de hoogste 3 cirkelvormige plateaus ervan staan beelden van Buddha's van opeenvolgende niveaus van verlichting. En, veelzeggend, op het hoogste niveau, en wel op het centrale punt van de tempel, staat een stupa zonder buddhabeeld. Dat verwijst naar de onnoembare bron van wijsheid, die daarom niet uitgebeeld kan worden.

In de Kosmos zijn dus vele rangen van ontwikkeling, sommige verder dan de mens, andere minder ver. Alle wezens in de Kosmos werken samen en kunnen niet zonder elkaar. De verder ontwikkelde wezens bieden leiding en inspiratie aan degenen die na hen komen, op het lange pad van ontwikkeling. De verder ontwikkelde wezens hebben immers al de leerschool succesvol doorlopen, die de minder gevorderde wezens met meer of minder moeite trachten te doorlopen. De oudere broeders geven aanwijzingen aan hun jongere broeders.

Om wat we tot nu toe naar voren brachten samen te vatten: we zien dat alle boodschappers, in alle tijden en overal, dezelfde inzichten over het leven brachten. Al vereist het soms een flinke studie om de symbolen en taal van een vroegere boodschapper te begrijpen. Toch is er telkens dezelfde universele kern-boodschap. We hopen dat u hiermee iets geproefd heeft van de innerlijke rijkdom die achter deze leringen schuilt.

Is het niet aannemelijk dat er één bron moet zijn voor die boodschap? Wat is dan die bron?

Wat is de bron van die boodschap?

We zagen dat de kosmos gelaagd is en uit diverse gebieden of leefsferen bestaat, van de meest spirituele tot de meest stoffelijke gebieden van bestaan. Hoewel die gebieden van bestaan onderling in aard en toestand verschillen, hebben ze dit gemeen, dat er op elk gebied spirituele Leraren zijn. Er zijn dus Leraren onder de goden en ook onder de mensen, ja op alle traptreden van de kosmische hiërarchie. Deze spirituele Leraren stimuleren alle minder ver ontwikkelde wezens binnen hun kring om hun bewustzijn uit te breiden, en heten daarom de 'lichtzijde' van de Natuur.⁽¹²⁾

Deze Leraren hebben er bewust voor gekozen om zich volledig te wijden aan de ontwikkeling van alle medepelgrims, op het vaak zeer verwarrende levenspad, vol illusies en lijden. Hun mededogende besluit komt voort uit het besef dat alle wezens in de kern EEN zijn, en onscheidbaar met elkaar verbonden. Zij worden tezamen de 'Hiërarchie van Mededogen' genoemd: het woord 'hiërarchie' houdt in 'een eenheid van samenwerkende wezens, opgebouwd uit vele ontwikkelingsgraden'. En het woord 'mededogen' geeft de karakteristiek ervan aan.⁽¹³⁾

Zij werken zeer nauw met elkaar samen. Zij vormen een hechte eenheid. Zij geven onophoudelijk elkaars wijsheid aan elkaar door, door alle graden van ontwikkeling heen, zo goed als dat kan. Zij vormen tezamen, van 'hoog' tot 'laag' één continue stroom van wijsheid en universele liefde. Zij vormen met elkaar als het ware een eeuwige

vloeiende rivier van inspiratie, die zich via alsmaar vertakende zijstromen verspreidt over een zo groot mogelijk gebied. Zij zijn dus altijd en overal werkzaam, op elk niveau van ontwikkeling.

De boodschappers die wij kennen, die onder de mensen werken, behoren tot deze groep wezens, en hebben de universele gedachten die zij brengen ontleend aan die ENE stroom van wijsheid. Die stroom is de gemeenschappelijke bron van universele wijsheid waaruit alle wereldleraren hebben geput. Dat verklaart waarom Lao-tse, Buddha, Jezus, Plato, Zoroaster en vele andere boodschappers in essentie dezelfde inzichten brachten.

Heeft deze stroom ergens een absoluut begin? Nee, het wezen met de edelste wijsheid die wij ons kunnen voorstellen, heeft ook zijn Leraren. Er zijn altijd nog grootsere velden van wijsheid en begrip en vermogen te ontplooien. En omdat er geen absoluut beginpunt is maar altijd een 'verder binnenwaarts', zeggen we dat *die stroom van wijsheid voortvloeit uit de grenzenloze, onpeilbare essentie van de Kosmos, of symbolisch gezegd, uit het 'Hart' van de Kosmos*. Met het symbool 'Hart' bedoelen we het verborgene, het nóg innerlijker, dat nog 'in en achter' datgene ligt wat voor ons de top is die we ons kunnen voorstellen. Dus dat betekent dat er nergens een absoluut beginpunt of alwetende godheid kan bestaan: want elk wezen is deel van een nog groter geheel.

Kortom: vanuit het onpeilbaar diepe Hart van de Kosmos stroomt wijsheid, via alle tussenschakels, via alle doorgevers, naar alle haarvaten van de kosmos, waarbij elk van deze mededogende wezens in de Hiërarchie van Mededogen een schakel is.

Wijsheid en mededogen

Nu zoomen we in op wat deze samenwerkende lijn van doorgevers allen met elkaar gemeen hebben: hun *wijsheid en mededogende* motief.

Wat bedoelen we met de woorden wijsheid en mededogen? Dat is geen overbodige vraag, want we weten dat er over die woorden talloze meningen en gevoelens bestaan. De Theosofie geeft een heldere beschrijving:

Wijsheid is:

Begrip hebben van *de aard* van de mens en alle andere wezens, en hun essentiële eenheid, omdat, zoals we eerder aanstipten, de hartenklop van het ENE leven in alle wezens klopt. Een wijs iemand ervaart daarom de onlosmakelijke banden tussen alles. Wijsheid is ook begrip hebben van de samenhang en de *structuur* van de Kosmos en het

herkennen van de ‘universele gewoontepatronen van bewustzijn’, zoals dat alles van binnenuit groeit, zoals wederbelichaming en oorzaak en gevolg.

Wijzen hebben geleerd de Natuur ofwel het leven te doorgronden — en passen dit inzicht toe. Ze werken volledig met de Natuur mee. Zij zijn in harmonie met de kern van de dingen, omdat hun motief mededogend is. Aansluitend zoomen we nu in op het woord mededogen: wat is mededogen?

Mededogen is:

kort gezegd, ‘*eenheidsbesef bewust in de praktijk gebracht*’. Het is geen vluchtig gevoel van empathie. Je beseft de onwetendheid en moeilijkheden van alle mensen en besluit hen te helpen. Voor de Wijzen is mededogen een 24/7-mentaliteit, een 24/7 ernaar handelen, omdat zij beseffen dat wij allen deel zijn van een eenheid zonder grenzen. Alle wezens zijn immers in hun Kern EEN. Dat klinkt misschien groots en ver van ons af te staan, maar weet dat mededogen bewust in de praktijk tot uitdrukking brengen een geleidelijk en groeiend proces is.

Mededogen is te trainen. Het begint met flitsen van mededogen. Misschien te herkennen als momenten waarop je jezelf volledig vergeet, als het belang van anderen of een algemeen belang voorop staat. Zoals ouders zich 100% kunnen inzetten voor hun kinderen. En die flitsen van mededogen kunnen zich uitbreiden.

Mededogen kan niet opgelegd worden, maar is iets wat van binnenuit komt. Het is een logisch gevolg uit het feit dat je je denken steeds meer weet open te stellen voor je eigen geestelijke kern, die daarom je denken en handelen steeds meer overstraalt.

Goed, we hebben kunnen zien dat alles in de kosmos leeft, dat aan alle processen in de kosmos levende wezens ten grondslag liggen die werken volgens gewoontepatronen, volgens wetmatigheden, en dat de kosmos dus niet ordeloos is. Omdat de verder gevorderde wezens steeds meer vanuit het besef handelen dat ze één zijn met de kosmos, handelen zij altijd voor het geheel, vanuit zelfvergetelheid. Daarom is mededogen de grondtoon, het gewoontepatroon van het leven, de WET der Wetten. Als je vanuit de eenheid redeneert is het helpen van het geheel vanuit zelfvergetelheid de meest logische, ware en bovendien vreugdevolle manier van leven!

Geen echte wijsheid zonder mededogen. Beide zijn nodig, want mededogen zonder wijsheid leidt tot goedbedoelde maar blinde acties, je weet zonder wijsheid niet wat de gevolgen zijn voor je medemensen en jezelf en daarnaast,

kennis van het leven zonder mededogen leidt tot misbruik van die kennis. Willen we een levende uitdrukking worden van wijsheid en mededogen, dan doe je dat niet voor jezelf, maar altijd vanuit een intentie waarin het geheel centraal staat zodat wat je denkt of doet het geheel ten goede komt.

Kortom: zowel mededogen als wijsheid zijn te leren, waar je ook staat op die levensladder.

Loge van Wijsheid en Mededogen

We hebben het hiervoor gehad over de Hiërarchie van Wijsheid en Mededogen, die bestaat uit alle wezens die zich erop toeleggen het geheel te ondersteunen. Binnen die hiërarchie is er ook op aarde een tak en die noemen we de Loge van Wijsheid en Mededogen.⁽¹³⁾

Want er zijn immers altijd schakels nodig in de stroom vanuit het Kosmisch Hart tot aan de mensheid.

Tot die Loge van Wijsheid en Mededogen behoren de boodschappers van vroeger en heden.

Hoe worden ze benoemd in verschillende tradities?

In buddhistische landen heten ze Bodhisattva's. In het Oude Perzië de Amshaspands in de Zonne-hiërarchie. In de Joodse mystiek en bij de Qabbalisten vinden we ze terug als Bnêi 'Elôhîm, de Zonen van de Goden. In Griekenland en Egypte worden ze de Zonen van de Zon genoemd.⁽¹⁴⁾ In de Islam heten ze de Vrienden van God, de Aulijaa'.⁽¹⁵⁾ In Midden-Amerika worden ze symbolisch weergegeven als de gevleugelde slang, Quetzalcoatl⁽¹⁶⁾ en het evenbeeld ervan vind je in China terug in de draak.⁽¹⁷⁾

Wat maakt nou het verschil tussen boodschappers en alle anderen? Dit is hun visie op het leven. Ze hebben achter de sluiers van het uiterlijke bestaan gekeken op zoek naar de oorzaken van het lijden. Vanuit die visie hebben zij zich *bewust* verbonden om zich in te zetten voor hun medepelgrims. Ze hebben de eenheid ervaren. Ze geven degenen die die waarheden nog niet hebben gezien een handreiking, wanneer dat maar enigszins mogelijk is. Alle wereldleraren zijn deel van die universele wijsheidsstroom, en brengen hetzelfde licht, dezelfde waarheid in een aan de tijd aangepaste vorm. In samenwerking brengen ze één universeel denkstelsel, dat we nu kennen onder de naam Theosofie.

Tot slot, samengevat: de Loge van Wijsheid en Mededogen brengt de stroom van wijsheid en mededogen – via talrijke schakels – uit het kosmisch Hart naar ons menselijk Hart toe. De Loge vervult de spirituele leidersrol binnen de planeet Aarde. Zij is onophoudelijk actief. Zij is ons levende voorbeeld.

Hoe werkt de Loge van Wijsheid en Mededogen? En kunnen we even wijs worden als de Wijzen? Daar gaan we op in bij de volgende twee lezingen!

Referenties

1. G. de Purucker, *Esoteric Teachings. Volume 3. Space and the Doctrine of Maya*. The Hague, I.S.I.S. Foundation, 2015, hoofdstuk 'Space the Boundless in Ancient Cosmogonies', p. 31-33.
2. B. Voorham, H. Bezemer, *Een andere kijk op de Islam*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1997, p. 23-24.
3. G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1993, p. 178 (lemma 'Parabrahman').
4. Frédéric Lenoir, *De droom van Marcus Aurelius. Van filosofie naar levenskunst*. Singel Uitgeverijen, p. 121-180, 'De overpeinzingen van Marcus Aurelius'.
5. Omschrijving in eigen woorden van enkele gedachten uit het boek: D. Rumi, *Masnavi. Volume 1*, p. 38, 66, 144, 164. *Volume 4*, p. 165. *Volume 5*, p. 123, 125, 139, 178, 224. *Volume 6*, p. 52, 74, 93-95, 239, 250, 254. (Bron: <https://faakhirislamic.wordpress.com/2016/05/23/masnavi-rumi-persian-with-english-translation/>).
6. *Chhândogya Upanishad* 6.8.7, in het gesprek tussen Uddalaka en zijn zoon Śvetaketu.
7. De visie van Heraclites, voor zover bekend uit de bewaarde tekstfragmenten, wijst steeds op de nauwe connectie en in feite fundamentele gelijkheid van mens en Kosmos — al sprak hij nergens letterlijk over de mens als mini-kosmos. Toch lijkt dat wel de overkoepelende gedachte ervan te zijn. Zie: G.P. Conger, *Theories of macrocosms and microcosms in the history of philosophy*. New York, Columbia University Press, 1922, p. 3-4. (Bron: <https://dn790009.ca.archive.org/0/items/theoriesofmacro00conguoft/theoriesofmacro00conguoft.pdf>).
8. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*. Vele edities, p. 16 en voetnoot (originele Engelse editie).
9. Zie ref. 2, p. 104, 124 (referentie 82).
10. *Bijbel. Brieven van de apostel Paulus*. Zie ook: G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1994, p. 357-359 (p. 292-294 originele Engelse editie).
11. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1994, p. 80, 82 (p. 56-58 originele Engelse editie).
12. Zie ref. 11, p. 350 (p. 286 originele Engelse editie).
13. G. de Purucker, *Esoteric Teachings. Volume 10. The Hierarchy of Compassion*. The Hague, I.S.I.S. Foundation, 2015. En: Bouke van den Noort, 'Mededogen als levenshouding'. Artikel in: *Lucifer*, jaargang 47, nummer 2, april 2025. p. 50-60.
14. G. de Purucker, *Esoteric Teachings. Volume 2. The Esoteric or Oriental School*. The Hague, I.S.I.S. Foundation, 2015, p. 21.
15. Zie ref. 2, p. 87, 113.
16. H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd*. Den Haag, Theosophical University Press Agency, 2010, p. 687.
17. Bouke van den Noort, 'De universele symboliek van helden, dwergen, reuzen, slangen en draken'. Artikel in: *Lucifer*, jaargang 46, nummer 1, februari 2024, p. 26-27.

Hoe herkennen we de werkwijze van de Hiërarchie van Mededogen?

De Hiërarchie van Mededogen

In lezing 1 hebben we gezien dat er een Hiërarchie van Mededogen is die in alle gebieden van de Kosmos werkzaam is, en dat de afdeling van deze Hiërarchie die op onze planeet werkzaam is de Loge van Wijsheid en Mededogen wordt genoemd.

De leden van deze hiërarchie hebben met elkaar gemeen dat zij er zelfbewust voor hebben gekozen om alle andere levende wezens in hun ontwikkeling te ondersteunen.⁽¹⁾ Zij zijn tot dit besluit gekomen doordat zij in hun zoektocht naar waarheid hebben gezien en ervaren dat eenheid ten grondslag ligt aan alles wat leeft. Dat we met elkaar een Universele Broederschap zijn en dat het daarom het meest logisch of meest natuurlijk is om steeds van eenheid uit te gaan.

Mededogen voortkomend uit eenheidsbesef vormt dan ook het motief van waaruit zij leven. Mevrouw Blavatsky zegt hierover in het boekje *De Stem van de Stilte* het volgende: “Mededogen is geen eigenschap maar de Wet der Wetten.”⁽²⁾ Daarmee geeft zij ons iets om over na te denken, want hoewel mededogen in onze maatschappij soms nog ver te zoeken is, vormt mededogen

de grondslag voor al het denken en handelen van de leden van de Hiërarchie van Mededogen.

Inzicht in de processen in de Natuur

In hun proces van groei hebben zij alle processen in het leven onderzocht. De visie die zij zich hiervan hebben gevormd is op zeer zorgvuldige wijze tot stand gekomen. Zij hebben dat bovendien door samenwerking met elkaar gedaan. Gedurende vele en vele eeuwen van onderzoek hebben deze Wijzen en Zieners de inzichten die zij hierbij hebben opgedaan alleen dan voor waar aangenomen, wanneer deze zich door zorgvuldige toetsing, verificatie, proefneming en toepassing in het leven, als waarheden hadden bewezen.⁽³⁾

Op deze manier hebben zij zo’n volledig inzicht gekregen in onder andere de processen van leven en dood, oorzaak en gevolg en zijn zij zo bekend met de hiërarchische opbouw en structuur van de kosmos, waar zij zelf ook deel van zijn, dat zij in staat zijn in volledige harmonie met deze processen mee te werken.⁽⁴⁾ Zij hebben dit bovendien zo langdurig gedaan dat deze kennis niet iets is

wat buiten hen is blijven staan, maar zij zijn er zo een mee geworden dat zij deze kennis of wijsheid letterlijk zijn geworden.

Waar wij ons als mensheid nu bevinden

Als we nu vanuit dit beeld kijken naar waar wij als mens ons op dit moment in onze oneindige pelgrimstocht bevinden, dan kunnen we zeggen dat wij als mensheid ons nog niet zo een omvattend beeld van eenheid en Universele Broederschap hebben gevormd. Voor een groot deel identificeren wij ons nog met onszelf, ofwel, we zijn op onze persoonlijkheid gericht. Bij het nemen van beslissingen zijn we vaak vooral uit op voordeel voor onszelf en we vergeten de samenhang met het geheel. We denken en leven in de illusie dat we afgescheiden wezens zijn. Of we zien wel dat er een samenhang bestaat van al wat leeft, maar we verbinden er geen ethische consequenties aan. Dit heeft, en daarvoor hoeven we maar om ons heen te kijken, oneindig veel lijden en disharmonie tot gevolg.

De metafoor van de grot

Door Plato wordt deze illusie van afgescheidenheid treffend beschreven in de metafoor van de grot,⁽⁵⁾ waarin mensen geketend door hun eigen denken naar schaduwen op de wand van die grot kijken en deze schaduwen voor werkelijkheid aanzien, niet beseffend dat achter deze schaduwen een diepere waarheid schuilgaat. Dat er diepere of meer innerlijke oorzaken aan deze schaduwen ten grondslag liggen, en dat juist door inzicht te verwerven in deze diepere oorzaken we in staat zijn onze levens veel meer in overeenstemming met de wetmatigheden in de Natuur vorm te geven en in harmonie met elkaar te leven. De Loge van Wijsheid en Mededogen tracht ons te inspireren in het eigen maken van meer kennis en inzicht in de processen van het leven.

In deze lezing gaan wij met u kijken naar de wijze waarop zij dit doen. Want als wij ons hier een visie van vormen en iets kunnen begrijpen van hoe zij werken, kunnen we hun werkwijze ook herkennen en zijn we in staat om af te stemmen op de wijsheid die zij brengen en deze toe te passen in het leven.

Overwegingen bij doorgeven van Wijsheid

En hoe zouden zij deze wijsheid nu aan ons doorgeven? Wat is daarin wijs? Hoe kunnen zij de wijsheid die zij met zoveel moeite verworven hebben, die zo diep doordringt in alle processen van de Natuur zo aan ons overdragen dat wij daar goed mee om kunnen gaan? Wijsheid, die

wanneer wij deze ontvangen ook verantwoordelijkheden geeft. En die, wanneer deze niet goed door ons wordt begrepen, door ons ook misbruikt kan worden.

Zouden ze deze kennis dan eenvoudig kunnen overdragen door een schoolboekje te publiceren met wat uitleg en een aantal oefeningen? Zouden we daarmee mededogend kunnen worden en de levensprocessen daadwerkelijk leren begrijpen? Nee, zeggen de Meesters daarop zelf. Het overdragen van Wijsheid is niet een kwestie van het aanleren van een bepaalde grammatica, van feiten, woorden of technische vaardigheden. Het eigen maken van Universele Wijsheid gaat veel meer om het ontwikkelen van een innerlijke houding, van een mentaliteit en een motief voor de inrichting van het leven.⁽⁶⁾ Waar het om gaat is vanuit mededogen wijs willen zijn of vanuit wijsheid meer mededogen te willen ontwikkelen.

Laten we deze werkwijze nu nader gaan bekijken:

Bron van inspiratie is altijd aanwezig

Als eerste is het zo dat de Loge van Wijsheid en Mededogen in denken zelf voortdurend op Universele Ideeën, zoals Eenheid, Universele Broederschap en Mededogen is afgestemd. Het hele leven van de grote Wijzen is gericht op het vormen en verspreiden van deze Wijsheid waardoor er voortdurend een stroom van inspiratie van hen uitgaat. Deze inspiratie kan worden gezien als een continue stroom van wijsheid en mededogen uit het kosmisch hart, zoals in lezing 1 al aan bod is gekomen.

Motief voor ontvangen is Mededogen

Die stroom van inspiratie kan door eenieder worden opgevangen die daarop is afgestemd. Tot welke nationaliteit je behoort, wat je afkomst is, je gender, kleur of geloof, speelt daarin geen enkele rol van betekenis. Dit zijn slechts uiterlijke kernmerken. Voor het ontwikkelen van Universele Wijsheid is het juist van belang hoe je innerlijk bent afgestemd.

Als we dan bedenken dat Mededogen het motief of de grondtoon is van waaruit de Loge van Wijsheid en Mededogen werkt, dan is Mededogen de frequentie waarmee deze stroom van wijsheid door hen wordt uitgezonden.

Willen wij in staat zijn om af te stemmen op deze stroom dan is het voor ons nodig om zelf ook overeenkomstig deze karakteristiek te worden. Zender en ontvanger raken dan op elkaar afgestemd.⁽⁷⁾ Hoe wij dit kunnen doen zal straks in lezing 3 nader worden uitgewerkt. Maar van belang daarbij is in ieder geval dat wij onze ik-gerichtheid

leren loslaten. Bijvoorbeeld door ons denken en handelen af te stemmen op het grotere geheel. Door ons denken en handelen te richten op hoe wij anderen kunnen helpen of na te denken over hoe problemen in de wereld kunnen worden opgelost en wat daarbij uitgangspunten zijn. Hoe meer dit ons lukt, hoe meer we zelf ook een deel van deze stroom zullen worden.

Van enkele mystici, filosofen, schrijvers, musici, kunstenaars of wetenschappers is bekend dat zij momenten van inspiratie hadden of dat er plots een licht bij hen opging. Dit kan gebeuren op momenten wanneer zij erop gericht zijn iets van de eenheid of iets van de diepere samenhang van het leven tot uitdrukking te brengen, of wanneer zij mensen willen inspireren zich te openen om meer vanuit het hart te leven. We willen daarbij benadrukken dat dit slechts voorbeelden zijn en dat het ontvangen én doorgeven van deze inspiratie voor iedereen mogelijk is.

Cyclische impulsen

Deze continue stroom van inspiratie is er dus altijd en op bepaalde momenten wordt deze stroom door de Loge versterkt naar buiten gebracht. Deze momenten zouden we kunnen zien als een eruptie of een hartenklop, een versterkte impuls, afkomstig uit het hart van het Universum.

Dit wordt gedaan op momenten waarop de kosmische omstandigheden daar het meest gunstig voor zijn.⁽⁸⁾

In lezing 1 hebben we net besproken dat alle ontwikkeling altijd cyclisch verloopt. Dit houdt in dat wij als mensheid ons ook cyclisch ontwikkelen en de overgang van de ene naar de andere cyclus is daarbij zo'n gunstig kosmisch moment.

Iedere nieuwe cyclus vormt het begin van een nieuwe ontwikkelingsfase die wij als mensheid door zullen maken.⁽⁹⁾

De impulsen die op deze momenten worden gebracht, kunnen wij zien als het spiritueel voedsel of de grondtoon voor onze spirituele ontwikkeling. Door daarop af te stemmen kunnen wij ook daadwerkelijk de groei doormaken die in deze periode voor ons mogelijk is.

Om een dergelijke impuls te brengen wordt door de Loge altijd een boodschapper gezonden. Dit zijn mensen die ons bekend zijn onder namen als Gautama de Buddha, Jezus de Nazareër, Plato en Lao-tse. Maar wat maakt dan dat uitgerekend deze mensen door de Loge voor deze taak worden gekozen? Het antwoord daarop is eigenlijk heel eenvoudig: omdat zij de verst ontwikkelde mensen zijn. Zij hebben al zoveel inzicht gekregen in de processen van de Natuur en zijn daar zo een levende uitdrukking

van geworden, dat zij in staat zijn deze impuls zuiver door te geven.

Universele Wijsheid is onveranderlijk

Omdat de kern van de boodschap die door deze boodschappers wordt gebracht, iedere keer dezelfde onvergankelijke en onveranderlijke wijsheid is, zou je je af kunnen vragen of deze nieuwe impulsen wel nodig zijn. Deze zijn wel degelijk nodig omdat:

1. De voorgaande impuls door ons onvoldoende is opgepakt waardoor we de waarde er niet meer van zien.
2. De uitwerking van de impuls in verval is geraakt, bijvoorbeeld doordat deze door een gebrek aan kennis of inzicht is aangepast, waarmee de kern of het hart van de leer eruit is gehaald met daardoor een nog maar beperkte inspirerende werking.

Hoe deze impulsen worden gebracht

Omdat echte wijsheid alleen van binnenuit kan komen, worden de leringen zo gebracht dat zij ons aanzetten om er zelf over na te denken.

Daarbij is het zo dat er mensen in vele gradaties van ontwikkeling zijn. Sommigen zijn wellicht nieuw op dit pad van innerlijke groei en hebben dit pad mogelijk nog helemaal niet betreden; anderen hebben er al meer ervaring opgedaan en kunnen mogelijk al wat verder gevorderd zijn. Om de leer zo te brengen dat deze voor eenieder toegankelijk is, en er ook, voor eenieder een inspirerende werking vanuit kan gaan, brengen de boodschappers zowel een meer uiterlijke als een meer innerlijke leer.

Exoterisch

De uiterlijke leer wordt ook wel 'exoterisch' genoemd.⁽¹⁰⁾ Exoterisch staat daarbij voor uiterlijk en wordt ook wel de 'oogleer' genoemd, omdat wat hierin wordt uitgewerkt verbonden is met wat wij met onze zintuigen waar kunnen nemen. Deze leer wordt gegeven om mensen te inspireren over het leven na de denken. Zij doen dit bijvoorbeeld door het brengen van sprookjes, mythen, sagen, heldenverhalen en toneelstukken. Hiermee moedigen zij ons aan om na te denken over onze hogere kwaliteiten, zoals ethiek, moed, waarheid, rechtvaardigheid, eerlijkheid en waardigheid.

Daarnaast geven zij, zoals we in lezing 1 hebben gezien, door middel van openbare geschriften meer omvangrijke leerstelsels, waarin de basisideeën worden gegeven over de grenzenloze eenheid van het Leven, het ontstaan van

de kosmos, de plaats van de mens binnen het grote geheel en zijn bestemming daarin. Hiermee worden enkele sluiers opgelicht van de processen in de Natuur, zoals leven en dood, oorzaak en gevolg en de wijze waarop wij als mensheid harmonieus kunnen samenwerken en ons ontwikkelen.

De wijze waarop deze impulsen worden gebracht is steeds afgestemd op het denken en bewustzijn van de mensen in een bepaalde tijd. Daarom, zijn de uiterlijke vormen van deze impulsen steeds verschillend. Maar de kern of het hart van al deze leringen bestaat dus altijd uit dezelfde onvergankelijke en onveranderlijke wijsheid afkomstig uit dezelfde bron.

We zien dat bijvoorbeeld terug in de verschillende wijsheidsgeschriften, zoals de *Tao Teh Ching* van Lao-tse, de *Bijbel*, de Upanishaden, de Veda's of de werken van Plato. Het laatste omvangrijke boekwerk afkomstig uit deze traditie is *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky, waarin de meest recente uitdrukking van de Universele Wijsheid is verwoord. Hiermee kunnen wij, zo wordt ons gezegd, de komende 10.000 jaar vooruit.⁽¹¹⁾

Om de mens ook steeds in herinnering te brengen dat hij als, onlosmakelijk deel van het geheel, hierin ook een verantwoordelijkheid heeft, worden door de boodschappers ook veelal leefregels gegeven. Richtlijnen over hoe we het leven juist kunnen leven, zonder ons exact te vertellen hoe we dat moeten doen. Een goed voorbeeld daarvan is, het achtvoudige pad van de Buddha, waarin aspecten zijn opgenomen als juiste visie, juiste denkwijze, juiste spraak en juiste wijze van levensonderhoud. Bewust wordt hierbij niet aangegeven wat het juiste is, waardoor ze ons uitnodigen daar zelf over na te denken en daarvoor bij onszelf naar binnen te gaan.

Esoterisch

Naast de uiterlijke of exoterische leer is er een meer innerlijke of esoterische leer die ook wel de 'hartenleer' wordt genoemd omdat deze zich richt op wat voor het uiterlijke oog verborgen is. Hoewel we op deze plaats de suggestie kunnen wekken dat er een scheiding tussen beide stelsels bestaat, is het zo dat exoterische en de esoterische leer innig met elkaar zijn verbonden.⁽¹²⁾ Ze gaan als het ware geleidelijk in elkaar over. De innerlijke leer is voor mensen die al wat verder gevorderd zijn op het pad en daarbij niet alleen wat meer wijsheid hebben verworven, maar ook – en vooral – hebben laten zien dat zij deze op onzelfzuchtige wijze toepassen in het leven. De esoterische leringen geven een dieper inzicht in de

meer innerlijke processen van de Natuur.

Ook hier kunnen de leringen niet in één keer worden doorgegeven, maar uitsluitend geleidelijk, met hints en aanwijzingen waarmee de diepere betekenis van de processen in de natuur stapsgewijs door de leerling kan worden begrepen. Door dit inzicht vervolgens toe te passen, brengen we de latente vermogens die in ons aanwezig zijn, steeds verder tot werkzaamheid en kunnen we hiermee steeds meer een levende uitdrukking van wijsheid worden.

Voorwaarden voor geven van wijsheid

Voor degenen die zich deze wijsheid daadwerkelijk eigen willen maken, er doorlopend mee bezig willen zijn, ernaar willen leven, en deze ook door willen geven, zijn er condities of vereisten die de Leraren aan elke aspirant op het pad stellen om meer wijsheid te kunnen ontvangen.

Deze zijn:

- *Ontvangen:* als eerste is het van belang dat wij de wijsheid zelf op waarheid onderzoeken. De logica ervan gaan zien en de betekenis ervan leren doorgronden en hoe zouden we dit beter kunnen doen dan deze wijsheid op dezelfde wijze te onderzoeken als dat zij zelf hebben gedaan. Door deze te toetsen, te testen, te verifiëren én toe te passen in het leven.
- *Toepassen:* ten tweede is het daarbij van belang dat deze wijsheid steeds vanuit het juiste motief wordt toegepast. Door deze in te zetten voor het geheel en niet zelfzuchtig te gebruiken.
- *Doorgeven:* het derde aspect is dat hetgeen wordt ontvangen zo zuiver mogelijk wordt doorgegeven. Dus zonder toevoeging van iets wat niet op waarheid is gebaseerd of iets weg te laten.

Voor de Wijsheidsbrengers geldt dan ook: dat de wens van de leerling om te ontvangen evenredig moet zijn met de wens van de Leraar om te geven.

De boodschappers werken altijd samen

En hoewel wij vaak alleen de namen van deze boodschappers kennen, werken zij, om deze impulsen te brengen, altijd samen met de hele hiërarchie van Wijsheid en Mededogen. De stroom van Wijsheid wordt op deze manier via vele en vele schakels gebracht vanuit het hart van de Kosmos tot aan de mens.

Om ervoor te zorgen dat deze stroom daarbij zoveel mogelijk mensen bereikt, verzamelen deze boodschappers tijdens hun leven een groep mensen om zich heen die deze Wijsheid willen ontvangen. Hier gaan zij actief mee

samenwerken. Zowel om de leringen te verspreiden als ook om deze leringen aan hen door te geven omdat er bij elke generatie steeds weer uitleggers nodig zijn. Mensen die hebben geleerd hoe de leringen te leven en door te geven, om de schakel onverbroken te houden en de leringen zuiver te houden, ook wanneer deze boodschappers zelf weer vertrokken zijn. Zo kan degeneratie tegen worden gegaan, kunnen de leringen zowel voor de huidige als voor toekomstige generaties als een goede richtingaanwijzer blijven functioneren.

Een belangrijk aspect daarbij in de werkwijze van de Loge van Wijsheid en Mededogen is, dat zij altijd respect voor de vrije wil hebben en nooit zullen dwingen. Respect voor de vrije wil is een belangrijk aspect van Mededogen.⁽¹³⁾

Zo krijgt ieder mens ruimte voor zijn eigen ontwikkeling. Echte wijsheid – zo gaven we al aan – kan alleen van binnenuit komen. Iedere vorm van druk of overtuigingskracht zal dit in de weg gaan staan.

Zij werken dus zo dat de inspiratie die zij bieden vrij door ons kan worden aangenomen, kan worden onderzocht en verkend waardoor we er zelf de waarheid van kunnen ontdekken en ernaar gaan leven door ons er innerlijke mee te verbinden. Zo kunnen we werkzaam maken wat innerlijk al in ons aanwezig is, waarbij Mededogen steeds het uitgangspunt is om dit innerlijke pad te gaan.

Nu we aan het einde van deze lezing zijn gekomen, kijken we nog een keer terug naar wat de belangrijkste kenmerken zijn in de werkwijze van deze Loge:

- Als eerste is de kwaliteit van hun inspiratie altijd Mededogen.
- Gebaseerd op de processen in de Natuur die door henzelf op waarheid zijn onderzocht.
- Daarbij zijn zij altijd gericht op de verheffing van het geheel.
- Waarbij er een continue stroom van inspiratie van hen uitgaat die op cyclische momenten wordt versterkt.
- Deze wordt door een boodschapper gebracht, afgestemd op het denken van de mensheid in een bepaalde tijd.
- Daarbij brengen zij zowel een exoterisch als een esoterisch deel.
- En zij hebben altijd respect voor de vrije wil.

Ter afsluiting van deze lezing kunnen we zeggen dat de inspiratie en de boodschappen er altijd zijn, en dat het aan ons is daarop af te stemmen en ermee te gaan werken. In lezing 3 gaan we er verder op in hoe je dat kunt doen.

Referenties

1. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1994, hoofdstuk 22, p. 313.
2. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1992, p. 185.
3. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel 1*. Vele edities, p. 273 (originele Engelse editie).
4. G. de Purucker, *De Meesters en het pad van het Occultisme*. 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1991, p. 16.
5. Plato, *Politeia*, Boek VII, p. 514a-517a (universele Plato-paginerings).
6. M. (Mahatma) en K.H. (Mahatma), *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*. Getranscribeerd, samengesteld en ingeleid door A.T. Barker. Pasadena, Den Haag, Theosophical University Press, 1979. Brief 49, van K.H. ontvangen op 5 augustus 1881, p. 312-313.
7. G. de Purucker, *Wind of the Spirit*. Covina, California, Theosophical University Press, 1944. 1st edition. Hoofdstuk 'Initiation and Suffering', p. 85-86. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>); G. de Purucker, *Studies in Occult Philosophy*. Covina, California, Theosophical University Press, 1945. 1st edition. Hoofdstuk 'Conscience and Intuition', p. 212-214. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>).
8. Zie ref. 1, p. 437.
9. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School. Deel 2*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1987, p. 1256-1257.
10. Zie ref. 1, p. 464 e.v.
11. G. de Purucker, *Esoterische Instructies. Deel 2. De Esoterische of Oosterse School*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1991, p. 140.
12. Zie ref. 1, p. 49, 77, 288.
13. Zie ref. 6, brief 87, p. 453.

Wees een schakel in de stroom van Wijsheid, Mededogen en Vrede

Boodschap en boodschappers – de stroom van wijsheid en mededogen⁽¹⁾

In de twee voorgaande lezingen is aan bod gekomen hoe boodschappers uit alle tijden en culturen steeds dezelfde wijsheidsboodschap brachten, zij het verpakt in een ander 'jasje'. Een boodschap van de achterliggende eenheid van al het leven. Een boodschap van de mogelijkheid tot het bereiken van ruimere bewustzijnstoestanden, van groei, we zijn een eeuwigheidspelgrim, waardoor we steeds meer van die eenheid bewust kunnen ervaren.

En een boodschap van een samenwerkende hiërarchie van leven, van bewustzijn, waar we onlosmakelijk mee verbonden zijn en waar we ook actief inspiratie uit kunnen putten.

De boodschappers geven ons een beeld van het bestaan van wezens die nog verder gevorderd zijn in het ontwikkelen van ruimere bewustzijns-mogelijkheden: verheven zielen, helden, engelen, bodhisattva's, buddha's, goden, om maar een paar genoemde aanduidingen te herhalen. Onder hen zijn er wezens die zich actief inzetten om anderen, die na hen komen, vanuit mededogen te inspireren met hun opgedane wijsheid. Zij

hebben zich bovendien georganiseerd en werken samen op alle lagen of graden of niveaus van bewustzijn: de Hiërarchie van Mededogen. Ook op ons menselijk niveau bestaat er zo'n samenwerkingsverband, een afdeling van deze Hiërarchie zou je kunnen zeggen. Die wordt ook wel de Loge van Wijsheid en Mededogen genoemd en de meest vergevorderde mensen zijn er deel van.

Kortom, we hebben toegelicht hoe *de stroom van Wijsheid en Mededogen* loopt, wat de wijsheidsboodschap daarin is en dat die stroom uit *een oneindige bron, het kosmisch hart*, afkomstig is. Ook dat de boodschap door verschillende *boodschappers* wordt gebracht op een manier die aansluit bij de fase van ontwikkeling van de mensen en hun cultuur.

De werkwijze van de Hiërarchie van Wijsheid en Mededogen

In lezing 2 is besproken hoe de Hiërarchie van Wijsheid en Mededogen werkt. Hoe de *inspiratie* altijd vanuit hogere bewustzijnsgebieden naar lagere kan vloeien, en dat de Loge van Wijsheid en Mededogen altijd als schakel hierin actief is, en werkt door te inspireren, niet door op te

leggen. In een bekende buddhistische sutra⁽²⁾ wordt inspiratie ook wel vergeleken met de moessonregen. Die daalt gelijk op alle wezens neer, en elk kan er zich aan laven en daardoor op eigen kracht en tempo groeien. Zo daalt ook de leer of inspiratie vanuit de Hiërarchie neer op alle wezens, die er elk op hun eigen manier hun voordeel mee kunnen doen.

En waar er een geschikte bedding is, kan het water gemakkelijker en sneller doorstromen en het land bevoeien, zoals een rivier met al zijn vertakkingen het water over het land laat stromen. Zo is ook de Loge van Wijsheid en Mededogen als onderdeel van de Hiërarchie van Mededogen voor ons van cruciaal belang, het is een essentiële levensader, de schakel die de hemelse spirituele krachten naar de gemanifesteerde aarde doorgeeft.

Motief

Hoe kan ieder van ons zelf die stroom ervaren? Of liever nog, hoe kunnen wij mede een doorgever van die stroom worden? Er is al opgemerkt dat mededogen als motief, als houding, als mentaliteit van doorslaggevend belang is. Als het motief vanuit mededogen gericht is op het geheel, uitgaand van de eenheid van al het leven, en gericht is op ethisch handelen, dan wordt dit ook wel aangeduid met *werken vanuit het Hart*.

Je beseft dan dat je eigen persoonlijke ik een illusie is, en dat je eigen kern, dezelfde is als de kern van welk ander wezen dan ook. Als je dat beseft, zul je de ander als jezelf zien en is het logisch dat je in je denken en handelen niet meer uitgaat van je persoonlijke zelf maar van het totaal. Omdat je je vereenzelvigt met de totaliteit, en jezelf – voor korte of langere duur – vergeet, is je frequentie afgestemd op die wezens die zich voortdurend vereenzelvigd hebben met die totaliteit: de Loge van Wijsheid en Mededogen. Er is contact, er is een kanaal gevormd, en er kan een stroom gaan lopen.

En de inspiratie vanuit de Loge van Wijsheid en Mededogen stroomt door het hart van elk mens in wie dit *motief van mededogen* leeft. De stroom gaat dan van hart tot hart.

Op al deze gedachten borduren we verder in deze derde lezing, waarin we een beeld met elkaar opbouwen hoe we als Mens in de praktijk mee kunnen helpen in het zo zuiver mogelijk ontvangen en doorgeven van die stroom. In de theosofische literatuur wordt gesproken over het leven met een *‘rein hart’*, een *‘leergierig intellect’* en de wens om een *‘ongesluisde spirituele visie’* te ontwikkelen als stappen hiervoor.⁽³⁾ Wat wordt er verstaan onder een

rein hart? Waarom is een leergierig intellect nodig en wat betekent een ongesluisde spirituele visie?

In andere woorden hebben we het dan over de vraag: hoe kunnen wij ons hart openen voor de stroom van Wijsheid en Mededogen die vanuit het Hart van het Universum vloeit, door elke opening die hij kan vinden? Daar gaan we nu in deze lezing nader op in.

De stroom loopt van hart tot hart — ontvangen en doorgeven

Openen van het hart

Het openen van ons eigen (spirituele) hart begint als we innerlijk geraakt worden, door iets dat ons ‘aan het hart’ gaat. Ook hier bieden de verhalen van de grote Leraren en Wijzen ons aanknopingspunten. Neem bijvoorbeeld het verhaal van de Buddha, die aan het begin van zijn leven telkens opnieuw innerlijk geraakt wordt. Hij groeit beschermd op als prins Siddharta aan het hof van zijn vader, waar hij niets tekortkomt. Maar zodra hij zich buiten de muren van het paleis begeeft en het lijden van de wereld ziet – in de vorm van ouderdom, ziekte en dood – raakt zijn hart in beroering. Hij wordt zo geraakt dat hij besluit te vluchten uit het paleis. Hij verlaat familie, stad en land en gaat op zoek naar wijsheid om al het lijden op te heffen.

En hoeveel mensen zijn niet innerlijk geraakt, openden hun hart, door het voorbeeld van Socrates die zijn idee van rechtvaardigheid volgde, ook al kostte dat zijn leven. Dit levende voorbeeld inspireerde weer vele anderen, van de stoïcijnse keizer Marcus Aurelius tot de vrijheidsstrijder en oud-president Václav Havel.

Door het openen van het hart, kan de stroom van Wijsheid en Mededogen, die door de Loge wordt doorgegeven, door ons ontvangen en opnieuw doorgegeven worden. Je kunt dat heel praktisch gezegd zien als het moment dat de stekker in een stopcontact wordt gestoken, dan ontstaat er een stroom. Iedereen kan geïnspireerd worden, mits het hart daarvoor geopend is. Nu klinkt dat misschien nog wat vaag en vraag je je af ‘hoe doe ik dat dan?’, maar dat is vooral omdat we nog niet zo gewend zijn hiernaar te luisteren. Toch zullen er velen zijn hier, die herkennen dat hun hart ooit ergens door geraakt is. Daarmee bedoe-len we geen emotie of gevoel van medelijden, maar van mededogen. Waarbij je de wil en verantwoordelijkheid ervaart om het lijden op te heffen.

Een voorwaarde daarvoor is wat ook wel een *‘rein hart’* genoemd wordt. Dat reine hart houdt in dat je eerlijk, oprecht, betrouwbaar en onzelfzuchtig bent, openstaat

voor wat er om je heen gebeurt. Als je in dat reine hart geraakt wordt, voel je je verantwoordelijk om je in te zetten. Je ervaart dat er een beroep op je gedaan wordt. En er is een voorzichtig intuïtief weten dat er verbetering mogelijk is, ook al weet je op dat moment zelf misschien nog helemaal niet wat je ermee aan moet of hoe je dat vormgeeft. Maar je hart staat ervoor open om de stroom van inspiratie te ontvangen. Zoals de wordende Buddha ook telkens zijn momenten van bezinning nodig had, na opnieuw een confrontatie met het lijden in de wereld. Dat je er iets mee moet, er iets aan wil doen, is een belangrijke eerste stap.

Want laten we weer even terugkeren tot de universele leer die de boodschappers steeds onderwijzen, dat er een gemeenschappelijke bron achter de verschillende levensuitingen is. Ook wijzelf zijn daar deel van en hebben in onszelf alle mogelijkheden om ons daarvan bewust te worden en dat eenheidsbesef tot uiting te brengen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het idee in het Buddhisme, dat elk wezen in essentie Buddha-natuur is, dat ieder van ons de mogelijkheid heeft om boven het lijden, dat eigen is aan deze wereld, uit te stijgen.

Werken vanuit het hart, betekent bewust of intuïtief uitgaan van de achterliggende eenheid, van de verbondenheid met alle andere wezens. De eenheid van leven waarmee we in ons hart onlosmakelijk verbonden zijn.

Herkennen en uitgaan van universele eenheid

Als dit besef van universele eenheid in je gaat groeien, als je het gaat herkennen, zul je niet alleen meer voor jezelf leven en kennis en wijsheid alleen maar zoeken en benutten ter meerdere eer en glorie van jezelf. Je gaat steeds meer voor anderen leven. Denk aan de Gulden Regel die je in verschillende bewoordingen in alle tradities terugvindt. De regel die zegt dat je een ander dient te behandelen zoals je zelf behandeld wilt worden. En uiteindelijk zul je jezelf ten dienste stellen van al wat leeft. In het Buddhisme wordt dat het Bodhisattva-ideaal genoemd: dat ideaal houdt in dat je je eigen toegang tot verlichting in Nirvāna opschort om anderen te helpen wijsheid te verwerven. En zo heeft Plato het over iemand die terugkeert de grot in om zijn medemensen – die nog in onwetendheid verkeren – eruit te helpen en de illusie te leren doorzien.

We zijn als mensen in staat die eenheid, waar we een onderdeel van zijn, in onszelf te leren herkennen. We herkennen het vaak eerst buiten ons, totdat we ons reali-

seren dat we het ook in onszelf herkennen. Dat is een proces dat steeds verdergaat. Jammer genoeg herkennen we die eenheid vaak nog niet, vanwege de illusie dat we als mensen losstaan van elkaar en van andere levende wezens. We realiseren ons nog onvoldoende dat het persoonlijk ik een illusie is, we wanen ons als persoonlijkheid nog niet continu als onlosmakelijk met al het leven om ons heen verbonden. Veel mensen zijn zich nog niet eens bewust van het feit dat er een achterliggende eenheid van leven bestaat.

Zoektocht naar wijsheid

Maar als je innerlijk geraakt wordt en luistert naar je hart, dan ervaar je een diepere eenheid van al het leven, je ervaart op een dieper niveau dat je daaraan wilt bijdragen, er uitdrukking aan wilt geven. Na deze innerlijke beroering, waar de snaar van het mededogen is geraakt (net als de innerlijke snaar van de Buddha werd geraakt), volgt de vraag: hoe kan ik helpen, hoe kan ik tot antwoorden komen?

Bij het stellen van die vraag start de bewuste zoektocht naar wijsheid. Dan komt het *‘leergierig intellect’* van pas, waarbij je niets zomaar aanneemt, maar alles kritisch onderzoekt. Er is visie nodig, een levensvisie, gebaseerd op universele waarheden die in elke situatie in het leven gelden. Het vraagt inzicht in de achterliggende natuurwetten, in de innerlijke processen die de uiterlijke veroorzaken. Het gaat erom het hart van de dingen te leren kennen. Dat we leren kijken naar het innerlijk of de essentie van de dingen, leren kijken voorbij de uiterlijke vorm. Dat is niet zomaar nieuwsgierigheid naar meer kennis, maar je zoekt kennis voor iets groters dan jezelf: om antwoord te vinden op levensvragen, om anderen daarmee te kunnen helpen en het toe te passen en levend te maken in je eigen leven, zodat kennis echt wijsheid wordt. Die levensvragen gaan niet over persoonlijk gewin, maar om het verheffen van het geheel.

Die zoektocht naar wijsheid is niet alleen maar een zoektocht naar wijsheid die je van anderen kunt leren, zoals de genoemde boodschappers. Nee, Wijsheid is Zelfkennis. Het is de weg naar binnen. Socrates zegt hierover: ‘Wat heeft het voor zin allerlei dingen te leren, als ik mijzelf niet eens ken?’ De boodschappers spreken dan niet over het uiterlijke zelf, de rol die we als persoonlijkheid spelen tijdens dit ene leven, maar juist over het innerlijke hogere Zelf, de acteur die leven na leven zijn rollen op het levenstoneel aanneemt om zijn levenslessen te leren.

Het gaat dan ook niet alleen om het verwerven van kennis, maar meer nog om het ernaar leven en om het doorgeven van de verworven kennis. In de brieven van de Meesters wordt vermeld: 'De ontvankelijkheid moet even groot zijn als het verlangen om je inzichten door te geven. De verlichting moet *van binnenuit* komen.'⁽⁴⁾

Dus niet alleen de eenheid leren herkennen, maar ook van binnenuit vanuit die gedachte van eenheid leven. Anderen behandelen zoals je zelf behandeld wilt worden, de kennis en wijsheid die je hebt opgedaan delen met anderen, op een manier waarop ook hun hart geraakt kan worden. Zodat ook tussen de mensen die ieder van ons ontmoet, de stroom van hart tot hart kan gaan.

Het verder openen van het hart — ontvangen en doorgeven

Zuiver ontvangen en doorgeven van de stroom

Zoals gezegd begint het openen van het hart als we innerlijk geraakt worden, met iets dat ons aan het hart gaat. Als ons motief zuiver is, en we werken vanuit dat 'reine hart', dan zullen we in onze zoektocht naar wijsheid, met ons 'leergierig intellect' en de 'wens om een ongesluisde spirituele visie te verkrijgen' deze ook vinden.

Want wat betekent de wens om *een ongesluisde spirituele visie* te verkrijgen? Het betekent in de praktijk in ieder geval dat je openstaat voor de wijsheid van anderen, ook uit andere tijden en culturen, dat je beseft dat er mensen zijn die meer weten dan jij, die kunnen fungeren als leraar. Ook betekent het dat je weet dat jouw kennis en wijsheid altijd beperkt zijn en dat er altijd meer te leren valt en je je bewustzijn altijd kunt uitbreiden. Het betreft een dynamisch proces.

Je kunt het zien als een proces van zenden, oftewel inspireren, en ontvangen, oftewel geïnspireerd worden. Dat zenden en ontvangen, inspireren en geïnspireerd worden vraagt bewuste afstemming. Dat kun je je voorstellen als het je bewust afstemmen op de frequentie van de wijsheidsboodschap, het afstemmen op het hogere in onszelf waardoor we mee gaan resoneren met de boodschap van de genoemde boodschappers, met de wijsheid die zij brengen. Zij zenden ideeën uit en wij ontvangen hun ideeën, die we in onze eigen, voor ons werkbare, gedachten omzetten. Het gaat dan niet om het afstemmen op de vorm van de boodschap of boodschapper, maar op de 'achterliggende', spirituele boodschap. Die achterliggende wijsheidsboodschap ontvang je intuïtief, als een flits van inzicht en is in eerste instantie vaak lastig om in woorden te vatten. Pas later zie je de logica, de redelijkheid ervan in.

Er is simpel gezegd een link met de universele bron van inspiratie nodig, waarvan de boodschap van hart tot hart wordt doorgegeven, tot in jouw eigen hart. Die link wordt gelegd door innerlijk te luisteren naar de boodschap, door innerlijk te ontwaken.

Zoals ook in de vorige lezing uitgelegd, geeft de Loge van Wijsheid en Mededogen de universele boodschap altijd door, zij zijn een schakel die het probeert door te geven op een manier waarvoor wij ontvankelijk zijn.

De stroom die van hart tot hart gaat kan toenemen en kent geen fysieke grenzen. De stroom kent wel weerstanden die overwonnen moeten worden om beter te stromen. De wijsheidsboodschap kun je dus steeds zuiverder leren ontvangen; dat gaat gelijk op met het loslaten van ruis (veroorzaakt door oude, persoonlijke, ingesleten gedachten), door helderder te leren denken, wijzer te worden. Het betreft het oplichten van sluiers die eerst over je denken heen lagen, de illusies doorzien van een persoonlijk zelf dat losstaat van anderen, het verder openen van je innerlijke spirituele hart, om meer van de stroom van wijsheid en mededogen te ontvangen.

De stappen die we hebben genoemd: je hart dat geraakt wordt, werken vanuit een 'rein hart' ofwel een onzelfzuchtig motief, de zoektocht naar wijsheid met een 'leergierig intellect' en de 'wens om een ongesluisde spirituele visie te verkrijgen', zijn geen stappen die elkaar lineair opvolgen. Het zijn veel eerder parallele processen. We worden ergens door geraakt, willen helpen, gaan op zoek naar antwoorden, delen onze kennis, doen zelfkennis op, realiseren ons dat ons motief niet volledig zuiver is, gaan eraan werken en doorzien onze illusies met behulp van de universele wijsheid van de boodschappers, worden daardoor weer dieper geraakt en gaan weer verder op zoek naar wijsheid, in onszelf en in de wereld om anderen te helpen, en zo gaat dat maar door.

Daarbij heeft waarschijnlijk iedereen, hier in de zaal en wie thuis meeluistert, wel een intuïtief beeld van wat er wordt bedoeld.

De praktijk: Vrede

Leven in harmonie

We hebben het gehad over wijsheid en mededogen en het doorgeven van de stroom uit de bron in de hele Hiërarchie van leven. Een derde facet in de stroom, ook genoemd in de titel van het symposium, is Vrede. De Loge van Wijsheid en Mededogen die eerder is genoemd, kennen we ook als de *Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede*.

Want in vrede leven is de toepassing van wijsheid en

mededogen. Mededogen betekent overigens niet de 'lieve vrede' willen bewaren, maar het daadwerkelijk actief creëren van harmonie. Het is niet machteloos toezien, maar gaat ook over het beschermen van grotere waarden, zoals vrijheid van denken en de mogelijkheid voor eenieder om zijn kwaliteiten te kunnen ontplooien. Onderdeel van de ontwikkeling van wijsheid is te leren inzien dat alle boodschappers dezelfde boodschap brengen, ook al hebben ze die in een andere uitingsvorm, een 'ander jasje' gestoken. Als vertegenwoordigers van verschillende spirituele stromingen doorzien en erkennen dat alleen de namen van begrippen en principes verschillen, maar dat er een eenheid van visie is, dan is er een heel belangrijk fundament voor vrede voorhanden.

De boodschap die alle boodschappers brengen, is dat het mogelijk is een samenleving te creëren waarin iedereen de visie van universele eenheid deelt, die als doel heeft de actieve broederschap vorm te geven, waarin iedereen kan bijdragen vanuit zijn eigen unieke kwaliteiten en we ons richten op het creëren van een ware vreedzame samenleving.⁽⁵⁾

De focus ligt dan niet op persoonlijke wensen en behoeften maar op *het geheel*, geen heftige concurrentie om rijk te worden of te grote prestatiedrang maar *samenwerking*, geen individuele strijd om het bestaan maar *gelijkwaardigheid* voor iedereen.

In zo'n samenleving kan iedereen zich altijd verbonden weten met het geheel, de eenheid wordt bewust herkend, we ontvangen de stroom van wijsheid en mededogen en geven deze als vanzelfsprekend door. We stijgen boven ons persoonlijke verleden en heden uit en werken aan een gezamenlijke toekomst van de mensheid als geheel. We zijn dan boven de partijen uit gestegen, huldigen geen vijandsbeelden en kiezen geen partij. In zijn *Tao Teh Ching*, paradox 49, geeft Lao-tse ons een goede uitdaging voor een vreedzame samenleving. In deze paradox zegt hij: 'Ik ben goed voor de goeden omdat ze goed zijn; ik ben goed voor de niet-goeden opdat ze goed mogen worden.'⁽⁶⁾ En dat is qua intentie gelijk, maar kan in de praktijk verschillende uitingsvormen hebben. Wat dat in de praktijk betekent, daarover gaan we graag met jullie in gesprek tijdens de workshop.

Actieve houding is vereist

Zo'n samenleving creëren gaat niet vanzelf en vraagt, zoals eerder vermeld, van ieder van ons een actieve houding, het openzetten van het (spirituele) hart, onderzoek, onderscheidingsvermogen en het opbouwen van een ongeslui-

erde visie. Maar als we de door onszelf verworven inzichten weten vast te houden, zullen we niet meer ontmoedigd raken, maar gelijkmoedig zijn en doorzetten, vanuit het besef dat eenheid de realiteit is. En gelukkig zijn er al vele mensen die hier een voorbeeld van zijn.

Denk bijvoorbeeld aan de schrijver Victor Hugo die met zijn speech over wereldvrede in 1849 met de titel 'Er komt een dag ...' anderen wilde laten inzien dat er een tijd zonder oorlog in de wereld zal zijn.⁽⁷⁾ In de eeuwen daarvoor kon niemand zich voorstellen dat er alleen al binnen Frankrijk vrede zou zijn en inmiddels was er sprake van één Frankrijk. Er zou zeker ook één Europa volgen en uiteindelijk wereldvrede, een broederschap van mensen.

Of denk aan de speech van Martin Luther King 'I have a dream', waarin hij spreekt over zijn droom dat er een dag komt dat wij het als vanzelfsprekend beschouwen dat alle mensen gelijk geschapen zijn, dat kinderen van voormalige slaafgemaakten en slavenhouders samen aan een tafel van broederschap schuiven en dat zijn vier kinderen op een dag zullen leven in een land waar zij niet beoordeeld zullen worden op de kleur van hun huid, maar op de aard van hun karakter.⁽⁸⁾

Denk ook aan een zanger als John Lennon, die het nummer 'Imagine' de wereld inbracht om een beeld, een visie, van eenheid te delen. Een deel van die tekst luidt als volgt:

*Imagine all the people
Living life in peace ...
You may say I'm a dreamer
But I'm not the only one
I hope someday you'll join us
And the world will be as one*⁽⁹⁾

En denk ook aan voorbeelden uit je eigen omgeving, iedereen kent wel één of meer mensen die, als zij een ruimte binnenkomen merkbaar de sfeer positief beïnvloeden. Met een meer inzichtelijke menslievende manier van denken kunnen zij een sfeer creëren waardoor andere mensen zich kunnen ontspannen, zich niet beoordeeld voelen, voelen dat ze erbij horen en dat ze zich mogen ontwikkelen vanuit de kwaliteiten die ze hebben.

Het is dus ook goed om eens voor jezelf na te denken wie je in je nabijheid kent die eigenlijk (mogelijk onbewust) al zo leeft, vanuit het besef dat je elkaar door samenwerking kunt versterken. Want met hoe meer mensen met een open rein hart, een leergierig intellect en een opgebouwde ongesluisde spirituele visie we zo'n sfeer creëren, hoe

groter en sterker deze sfeer wordt. Dat is wat wij ook met dit symposium proberen te bereiken. Meer mensen die een ongesluisde spirituele visie opbouwen, daarnaar willen leven en zo bijdragen aan Wijsheid, Mededogen en Vrede.

Concluderende opmerkingen

De logica van het Hart

Tot slot nog een paar concluderende opmerkingen voordat we naar de workshop gaan om dit gedachtegoed verder met elkaar uit te diepen.

- We hebben geprobeerd duidelijk te maken dat er niets logischer is dan te redeneren en leven vanuit de logica van het Hart.
- Het gaat daarbij om het herkennen van de universele eenheid en het openen van je eigen spirituele hart om de stroom van *Wijsheid* en *Mededogen* uit het Hart van het Universum bewust te leren ontvangen en door te geven.
- Ieder mens kan de ontvangen inspiratie leren omzetten in een zo ongesluisd mogelijke visie en daarnaar leven in duurzame *Vrede*.

Referenties

1. Stichting I.S.I.S., Symposium 2025. Bron: <https://blavatskyhouse.org/nl/symposium/archief/symposium-2025/>; bezocht op 31 oktober 2025.
2. *Sadduceeër Puṇḍarīka Sūtram*, Bron: Engelse Wikipedia, lemma 'Lotus Sutra'; bezocht op 31 oktober 2025.
3. G. de Purucker, *Gulden regels der Esoterische Wijsbegeerte*. 4e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1991, p. 24.
4. M. (Mahatma) en K.H. (Mahatma), *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*. Getranscribeerd, samengesteld en met een inleiding van A.T. Barker. Pasadena, Den Haag, Theosophical University Press, 1979. Brief 49, van K.H. ontvangen op 5 augustus 1881, p. 309. Chronologische volgorde brief 20.
5. W. Q. Judge, *Echoes of the Orient. Volume III*. Pasadena, California, 1987, p. 264.
6. Lao Tzu, *Tao Te Ching*. Bron: <https://www.taoistic.com/taoteching-laotzu/taoteching-49.htm>; bezocht op 31 oktober 2025.
7. Victor Hugo, *Discours au Congrès de la Paix*, 1849. (Engels, bron: <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/12914658>). (Frans, bron: <https://www.taurillon.org/Victor-Hugo-au-Congres-de-la-Paix-de-1849-son-discours,02448?lang=fr>).
8. Martin Luther King, *I Have a Dream*. Bron: Wikipedia, lemma 'I Have a Dream (Martin Luther King)'; bezocht op 31 oktober 2025.
9. John Lennon, *Imagine*. Bron: <https://songteksten.net/lyric/1707/31013/john-lennon/imagine.html>; bezocht op 31 oktober 2025.

Sporen van mededogen in het Egyptische Dodenboek

De Egyptische Dodenboeken geven beschrijvingen van wat de overledene te wachten staat in het hiernamaals. Bij de studie hiervan wordt vaak alleen gekeken naar de reis van de overledene en niet naar het proces van inwijding. De Theosofie biedt esoterische kennis waarmee de Egyptische mysteriën en met name het proces van inwijding diepgaand begrepen kunnen worden. Tijdens de *International Theosophy Conference* (ITC) in augustus 2025 heeft Joop Smits een lezing gegeven over het motief van mededogen, zoals daarvan sporen terug te vinden zijn in het Egyptische Dodenboek. Het onderwerp is belicht binnen het ITC-subthema 'Het traceren van de Mahātmische Stroom vóór H.P. Blavatsky'. De redactie heeft deze lezing bewerkt tot artikel.

Kerngedachten

» Egyptische Dodenboeken gaan niet alleen over de reis van de overledene in het hiernamaals. Ze gaan ook over het proces van inwijding.

» De theosofische kennis over inwijding is *deels* nog goed te herkennen in het Egyptische Dodenboek, door goed oog te hebben voor de betekenis van sommige geïsoleerd staande zinnen.

» Tijdens de hogere inwijdingen maakt de ziel van de inwijdeling een reis naar andere, dan de ons bekende stoffelijke gebieden. Daarbij speelt het motief van mededogen een cruciale rol.

Het traceren van de Mahātmische Stroom vóór H.P. Blavatsky

Aan het begin bij de oprichting van de Theosophical Society waren twee Meesters uit Egypte – Serapis Bey en Tuitit Bey – nauw betrokken bij het opstarten van de Theosofische Beweging. Naast het contact en de uitwisselingen met de Meesters had mevrouw Blavatsky ook contacten in de wereld van de egyptologen van haar tijd, zoals bijvoorbeeld met G. Maspero. Zowel in *Isis Ontsluierd* als in *De Geheime Leer* vinden we veel details over esoterische kennis betreffende het oude Egypte. Zonder de geschriften van mevrouw Blavatsky zou deze esoterische kennis vandaag de dag niet beschikbaar zijn geweest. Onze huidige studie van het Egyptische

Dodenboek is gebaseerd op die esoterische kennis.

Inleiding in het Egyptische Dodenboek

In alle culturen wereldwijd hebben mensen steeds geprobeerd een beeld op te bouwen van wat er gebeurt na de dood. Ook in het oude Egypte. In de loop van de tijd ontstonden zogenaamde Dodenboeken met daarin beschreven wat de overledene te wachten stond in het hiernamaals. Vanuit de Theosofie gezien kunnen deze verhalen, naast toestanden na de dood, echter ook geïnterpreteerd worden als toespelingen op het proces van inwijding. Dat proces houdt in dat door de inwijdeling zelfbewust eerstehands ervaring wordt opgedaan op andere gebieden van bestaan en

in andere toestanden van bewustzijn. Bij succes wordt een mens voor enige tijd verenigd met zijn innerlijke god, zijn innerlijke 'Osiris'. Dit werd in het oude Egypte 'Osirificatie' genoemd.

Egyptische Dodenboek nog steeds relevant

De symboliek en de psychologie van het Egyptische Dodenboek zijn op te vatten als één groot proces van veredeling van het menselijk bewustzijn.

En dat is nu nog even relevant als destijds, want de ethiek van de oude Egyptenaren is van een universeel karakter en daarom van alle tijden. Daarom kunnen we het verhaal van het Dodenboek ook betrekken op ons allemaal.

De conclusie van een uitgevoerde studie is, dat de kennis over inwijding, zoals die in de Theosofie bekend is, voor een deel ook in het Egyptische Dodenboek te herkennen is.

Oorsprong van de cultuur van het oude Egypte

De oorsprong van de cultuur van het oude Egypte gaat, volgens theosofische bronnen, helemaal terug naar het oude continent van Atlantis.⁽¹⁾ Van daaruit kwamen er drie immigratiegolven naar Egypte. De eerste twee enkele honderdduizend jaar geleden.⁽²⁾

De laatste immigratiegolf vond acht- tot negenduizend jaar geleden plaats via Zuid-India. Deze mensen werden de 'oostelijke Ethiopiërs', 'Scheso-Hor' of 'zonen van Horus' genoemd. Zij vermengden zich met de Atlantische Egyptenaren en werden zo de Egyptenaren van de geschreven geschiedenis, met haar verschillende dynastieën van farao's.⁽³⁾

Het oude Egypte was een hoogstaande cultuur. Egypte had van ten minste 3.000 tot circa 300 voor Christus een hoog 'profiel' in de wereld, omdat het beschikte over zeer oude kennis en wijsheid. Diverse verhalen vertellen over dynastieën van goddelijke koningen en over Mysteriescholen.

Alle esoterische kennis uit het Midden-Oosten en India was bekend in deze Mysteriescholen. Die kennis kwam tot uitdrukking in de Kleine Mysteriescholen, zoals in de mythen, de piramideteksten, sarcofaagteksten en de 'Dodenboeken'.

En ook in de Grote Mysteriescholen, waarbij geschikte kandidaten de inwijdingsprocessen doormaakten. De Egyptenaren waren een gewoon, maar wel religieus volk, waarvan de Mysteriescholen geleidelijk aan in verval raakten.⁽⁴⁾

Basisgedachten van de cultuur van het oude Egypte en de relatie met de Theosofie

Esoterische wijsheid

Volgens egyptologen maakte de Egyptische religie in de loop van de tijd vele veranderingen door. Maar daarbij bleven, volgens H.P. Blavatsky, een aantal van de belangrijkste *esoterische* leringen wel degelijk bewaard, zoals de volgende basisgedachten die bekend waren *binnen de muren* van de Egyptische Mysteriescholen:⁽⁵⁾

1) *De Grenzenloosheid van het leven*. Dit idee is terug te vinden in de duizenden jaren oude papyrus van d'Orbinay (nu in het British Museum) met daarin de volgende hymne: *De Goden aanbidden U, zij begroeten U, O de Ene Donkere Waarheid*.⁽⁶⁾

2) *De leer van cycliciteit en reïncarnatie*. Volgens de oude Egyptenaren was de ziel onsterfelijk en 'verschijnt en verdwijnt' deze met de – dagelijks terugkerende – zonneboot van de god Ra. De ziel voegt zich tijdens de dag bij de levenden en keert elke nacht terug naar de onderwereld, genaamd Duat, Tiaou of Amenti. Dit idee drukt de cycliciteit van het leven uit, waaronder het idee van reïncarnatie.⁽⁷⁾

Ook zien we het idee van reïncarnatie terug in het Egyptische symbool van de mestkever of scarabee, genaamd Kheper(a).⁽⁸⁾ Die naam is afgeleid van het werkwoord *khopron*, dat *worden, opnieuw bouwen*, betekent.

3) *De geestelijke hiërarchische structuur van de cosmos*, zoals die onder andere tot uitdrukking kwam in de hiërarchie van goden, die gerelateerd is aan de ontstaansfasen van de cosmos. Maar ook in de *Leer der Sferen*: over de Zon en de relaties met de zeven Heilige Planeten die de 'Zeven Stralenden' werden genoemd en tezamen het zonnestelsel vormen. De oude Egyptenaren gingen ook uit van de zevenvoudige samengesteldheid van de mens. Het hoogste beginsel was de innerlijke god die ze de *innerlijke Osiris* noemden.⁽⁹⁾

Egyptische Mysteryscholen en Inwijding

Inwijding in het oude Egypte

Het oude Egypte kende een traditie van Mysteryscholen, zoals in Memphis, Thebe, Saïs, Heliopolis en Abydos waarin de processen van inwijding gedurende lange tijd bekend waren en inwijdelingen deze processen ook daadwerkelijk doormaakten. Gedurende een bepaalde periode heeft ook de Grote Piramide een belangrijke rol gespeeld als inwijdingstempel.

Volgens de theosofische literatuur waren de farao's van de eerste dynastieën vanaf circa 3100 voor Christus ingewijde koningen. Ze werden 'Zonen van de Zon' genoemd en koning van 'Beneden- en Boven-Egypte', hetgeen betekende:

- *Beneden-Egypte*: niet de Nijldelta, maar het *aardse* koninkrijk Egypte. Het symbool ervan was de rode Deshret-kroon;
- *Boven-Egypte*: niet de bovenloop van de Nijl, maar *spiritueel* Egypte. Het symbool ervan was de witte Hedjet-kroon. De combinatie van de kronen was de Pschent-kroon.

Naast de eerdergenoemde Egyptische farao's waren ook Plato, Pythagoras, Mozes en vele anderen ingewijd in de Egyptische Mysteryën.

Het Egyptische Dodenboek: gids voor het hiernamaals of voor Inwijding?

De oude Egyptenaren gingen uit van een eeuwig leven. Het Egyptische Dodenboek, geschreven op papyrusrollen, ontwikkelde zich uit teksten in piramidegraven en op grafkisten. De teksten waren bedoeld als informatie voor de overledene, maar bevatten ook informatie over het proces van inwijding.

Dodenboeken

De Dodenboeken dateren voornamelijk uit het 'Nieuwe Rijk', vanaf circa 1550 voor Christus. Het thema van de papyrussen kan vertaald worden als '*Overdag het pad gaan*', maar kan ook worden vertaald als '*De intrede in het licht*' — synoniem met het realiseren van innerlijke verlichting. De functie van het Dodenboek is dan ook tweevoudig:

- ten behoeve van de gewone Egyptenaar: een beschrijving van bestaansgebieden na het overlijden en hoe daar te handelen;
- ten behoeve van de inwijdeling: beschrijving van de transformatie en toetsing van de ziel tijdens het proces van inwijding.

Alle figuren, voorwerpen en dieren in de verschillende platen ('vignetten' genaamd) van het Dodenboek, met als hoofdfiguur de overledene of de inwijdeling, zijn *symbolen* voor de wezens in het universum en aspecten van het menselijk bewustzijn. Het Dodenboek is hierbij een *allegorie*. In de loop van de tijd ontstonden er veel verschillende uitvoeringen van het Dodenboek. De meest complete is de zogenaamde papyrus van Ani, een schrijver aan het hof van de farao uit de periode van de negentiende dynastie, circa 1250 voor Christus. De papyrus is 26 meter lang en is vertaald door diverse egyptologen, waaronder Wallis Budge en Faulkner. De papyrus bevat 189 hoofdstukken en 37 platen.

Het beeld over de dood en daarna

Omdat de oude Egyptenaren uitgingen van een eeuwig leven, was het doel van elke gelovige om, na het overlijden, een nieuw leven te verkrijgen in de andere wereld, in Amenti.⁽¹⁰⁾

Op een gegeven moment had het gedegenereerde idee over het inwijdingsproces postgevat dat ook voor de gemiddelde Egyptenaar inwijding of *Osirificatie* na het overlijden 'automatisch' zou plaatsvinden. Volgens de esoterische leringen is dat echter niet zo.

De *esoterische* oorsprong van het idee in het Egyptische Dodenboek was, dat het om een *inwijdings*verhaal gaat. De ‘mummie’ stelde het lichaam van de inwijdeling voor, die dit lichaam verliet bij het begin van een grote inwijding. Het geestelijke deel van de ziel van de mens maakte ondertussen een proces van spirituele transformatie door. De opgestane overledene zegt dan ook in een van de oude Egyptische geschriften: *Ik ben gspiritualiseerd. Ik ben een ziel geworden. Ik sta op als een God.*⁽¹¹⁾

Deze tekst weerspiegelt de kennis van het inwijdingsproces bij de oude Egyptenaren.

De vier hogere inwijdingen zoals beschreven in het Egyptische Dodenboek

De eerste drie inwijdingen (Katharsis)

In de Theosofie worden zeven hoofdfasen van inwijding onderscheiden. De eerste drie daarvan bestaan uit studie van esoterische leringen, aspiratie en het juist leiden van het leven. Het beoogde eindresultaat ervan is: *zuivering*, het beoefenen van discipline en het realiseren van geestelijke kalmte door de beheersing van het denken. De oude Grieken noemden deze eerste drie fasen gezamenlijk: de *Katharsis*, de Loutering.

Hoofdpijnen van de vier hogere fasen van inwijding: Theosofia en Dodenboek

Vanaf de vierde inwijding is er sprake van het opdoen van eerstehands ervaring op andere gebieden van bestaan: je leert door te ervaren. Bij de oude Egyptenaren was de dood van Osiris en zijn wederopstanding het symbool voor het proces van inwijding. Het doel van inwijding was en is om als aardse, sterfelijke mens te transformeren naar een goddelijke, onvergankelijke mens. Dat doe je door de innerlijke *Osiris-aspecten* in jezelf tot ontwikkeling te brengen via de vier hogere inwijdingen.⁽¹²⁾

Zij noemden deze Osiris-aspecten: Osiris-Typhon, Osiris-Lunus, Osiris-Horus en Osiris-Ptah.

De vier hogere inwijdingen verschillen van elkaar in doel en karakteristiek. Ze zijn in feite vier fasen van innerlijke groei, te vergelijken met de fasen die wij kennen in één incarnatie: geboorte en kindertijd, jeugd en jong-volwassenheid, volledige bloei van de volwassenheid en innerlijk terugtrekken (ouderdom). Ze worden achtereenvolgens aangeduid met: Grote Geboorte, Grote Beproeving, Grote Verzaking en Grote Overgang. Vanwege de beperkte tijd zullen we slechts kort enkele aspecten van elk van de inwijdingen in relatie tot het Dodenboek bespreken.

De Inwijding van de Grote Geboorte: realisatie van Osiris-Typhon

Tijdens de Inwijding van de Grote Geboorte dient de inwijdeling zijn *onthechtheid aan de stoffelijke wereld* aan te tonen. Evenals tijdens verschillende momenten in het leven maakt de mens tijdens de inwijding zelf de balans op en trekt conclusies vanuit een hoger deel in zijn bewustzijn. De succesvolle inwijding wordt in de Theosofie aangeduid als *Epifanie*; de ingewijde wordt gedurende korte tijd beschenen door een god.

In het Egyptische Dodenboek wordt dit inwijdingsproces beschreven als ‘het Wegen van het Hart’. Als de inwijdeling slaagt heeft hij dat deel van zijn innerlijke natuur gerealiseerd dat de Egyptenaren ‘*Osiris-Typhon*’ noemden. In het Dodenboek wordt de mens symbolisch voorgesteld in zijn tweevoudige natuur als Ani en zijn vrouw Tutu. Ani symboliseert het geestelijke, scheppende element en Tutu de persoonlijkheid van Ani. Ani en Tutu betreden de Hal van Maat – de hal van gerechtigheid – voor het ‘Wegen van het Hart’. In de Hal van Maat bevindt zich de Raad van twaalf goden van Osiris. Zij symboliseren de twaalf kosmische krachten in het Universum die corresponderen met de twaalf tekens van de zodiak.

Het hart van de inwijdeling wordt gewogen tegen de veer van waarheid — gesymboliseerd door een struisvogelveer. Het hart symboliseert de zuiverheid van zijn bewustzijn en dient even ‘licht’ te zijn als de veer, in verband met toelating tot de rest van de inwijding.

Het Wegen van het Hart

In Plaat 3 zien we het volgende:

- *Anubis* met de jakhalskop, die kijkt of de balans in evenwicht is. Hij verbeeldt de begeleider, de Hiërofant tijdens de inwijding. Anubis wordt in de mythologie voorgesteld als de planeet Mercurius; de planeet die het dichtst bij de Zon staat. Mercurius zou de hulp of de beschermer van de Zon genoemd kunnen worden.
- *De god Thoth*, rechts, is de boekstaver van de goden. Hij wordt geholpen door de aap met hondenkop bovenop de weegschaal. Op zijn palet noteert Thoth de uitkomst van het Wegen van het Hart.
- *Ammit de dodeneter*, helemaal rechts, staat symbool voor de ‘aanklager’ die oog heeft voor de daden van het kwaad die door Ani zijn begaan.⁽¹³⁾ In *Isis Ontsluierd* schrijft H.P. Blavatsky meer specifiek dat Ammit symbool staat voor Typhon als de aanklager.⁽¹⁴⁾ Daarbij wordt de inwijdeling getoetst op het kwaad,

Plaat 3: Het Wegen van het Hart.

oftewel op zijn gerichtheid op het fysieke, materiële, op het turbulente begeerteaspect in zijn natuur.⁽¹⁵⁾ Indien de inwijdeling nog niet in harmonie is met de Universele Wetten, dan faalt hij. Dan krijgt Ammit, dus Typhon, de lagere natuur, de beschikking over het hart. De symbolische betekenis daarvan is dat het hogere in de mens, zijn *geweten*, beseft dat hij gefaald heeft.

Het is daarom begrijpelijk dat Ani de volgende bede uitspreekt:⁽¹⁶⁾

Mijn hart, mijn moeder; mijn hart, mijn moeder! Mijn hart waardoor ik tot aanzijn kwam! Moge er niets zijn dat zich tegen het oordeel verzet; moge er geen verzet zijn van de Chiefs (Tchatchau); moge er geen scheiding zijn tussen u en mij, in de tegenwoordigheid van degene die de Weegschaal hanteert.

De Tchatchau zijn vier goden, vier ‘zonen’ van de inwijdeling, die Ani’s karma symboliseren.

Horus en Ani naderen de troon van Osiris — aangeduid als Un-Nefer. Horus staat symbool voor de hogere natuur van de mens, Buddhi-Manas, voor zijn Hart; zijn inner-

lijke Christus; voor de zoon van de innerlijke god Osiris. Hij is de tegenstander van Typhon (Set). Horus draagt de dubbele kroon van Boven- en Beneden-Egypte. Horus zegt:

Ik ben tot u gekomen O Un-Nefer (Osiris) en heb Osiris-Ani tot u geleid. Zijn hart is door de weegschaal rechtvaardig bevonden. Hij heeft niet tegen de goden en godinnen gezondigd. Laat hem komen in de tegenwoordigheid van Osiris en moge hij voor immer zijn als de volgelingen van Horus.⁽¹⁷⁾

Vervolgens zien we Ani op zijn knieën voor Osiris met een witte pruik ten teken dat zijn bewustzijn rein bevonden is. De kegel op het hoofd van Ani is het symbool van zijn innerlijk geestelijk vermogen. In het Buddhisme wordt deze aangeduid met *Ushnisha*. Ani offert zijn verworven vermogens aan Osiris (rechts). Achter Osiris staan Isis en Nephtys. Dit is een belangrijk moment: zittend voor de troon wordt Ani beschenen en verlicht door de God Osiris. In de Theosofie aangeduid met *Epifanie*. Met deze plaat en tekst wordt het *Wegen van het Hart* afgesloten. De inwijdeling heeft ‘Typhon verslagen’. De hogere natuur heeft beheersing gekregen over de lagere

Plaat 4: Voor de troon van Osiris.

stoffelijke natuur en is onthecht aan de stoffelijke wereld. Hij heeft Osiris-Typhon gerealiseerd.

De Inwijding van de Grote Beproeving: realisatie van Osiris-Lunus

De Inwijding van de Grote Beproeving is de periode van de Mystieke Jeugd.

Tijdens de Inwijding van de Grote Beproeving dient de inwijdeling aan te tonen dat hij de beheersing heeft over zijn *lagere natuur*, zijn 'Maan-natuur' en steeds handelt volgens zijn *geweten*. In de woorden van *De Stem van de Stilte*: 'Alvorens dat pad wordt betreden, moet gij uw maan-lichaam vernietigen, uw denklichaam zuiveren en uw hart louteren.'⁽¹⁸⁾

Succes bij deze inwijding wordt in de Theosofie aangeduid als *Theofanie*. In het Dodenboek met *Osiris-Lunus*.

Plaat 15: Het openen van de mond.

In het Dodenboek wordt deze inwijding beschreven als de reis door de onderwereld, de Reis door Amenti — ofwel *Kama Loka*.

In een detail van Plaat 15 van het Dodenboek zien we deze succesvolle inwijding verbeeldt door het 'openen van de mond' door de Sem-priester met de zogenaamde *Ur-heka*.

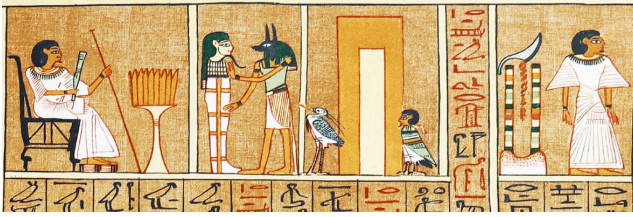
Ur-heka betekent: 'groot van woorden'; 'groot van invloed'. Hiermee wordt de aanvang van het *Leraarschap* van de inwijdeling aangeduid.

De Inwijding van de Grote Verzaking: realisatie van Osiris-Horus

De Inwijding van de Grote Verzaking is de periode van de *Mystieke Volwassenheid*. De inwijdeling geeft daarbij alle hoop op individuele vooruitgang voor zichzelf op. Zijn enige doel is om een Verlosser en Leraar van zijn medemensen te zijn. De inwijdeling wordt getoetst op het kunnen beheersen van zijn *Intuïtie*. Succes bij de inwijding betekent *Theopneustie*: de innerlijke god ademt voor korte of langere tijd in de ingewijde. In het Dodenboek wordt dit aangeduid met het *beschikken over het Oog van Horus*, ofwel realisatie van *Osiris-Horus*.

In Plaat 16 (detail) zien we Ani zittend voor een offertafel met kroon en staf in de hand.

Ani zegt: *De spirituele krachten overvallen onstuimig de duisternis, maar het Oog van Horus heeft mij heilig gemaakt.*

Plaat 16: Ani zittend voor een offertafel (detail).

Het *Oog van Horus* duidt op het beheersen van Buddhi-Manas, de intuïtie.

En verderop: *In werkelijkheid ben ik Ra zelf... Ik ben gekroond op mijn troon als de koning van de goden.*⁽¹⁹⁾

Vervolgens staan we stil bij de laatste, de hoogste inwijding.

De Inwijding van de Grote Overgang: realisatie van Osiris-Ptah

Tijdens de Inwijding van de Grote Overgang wordt de inwijdeling beproefd op het realiseren van de geestelijk/goddelijke aspecten in zijn natuur; dat hij het kanaal is geworden van de *inspiratie* van zijn innerlijke god.

In het Egyptische Dodenboek komt dit aan de orde tijdens de reis door de spirituele gebieden. Als hij slaagt, heeft hij 'Osiris-Ptah' gerealiseerd; is hij één geworden met zijn innerlijke god. In de Theosofie heet dit Theopathie. En hij keert dan terug naar de aarde als spiritueel leraar.

De Egyptische symboliek van de Grote Overgang: Osiris-Ptah

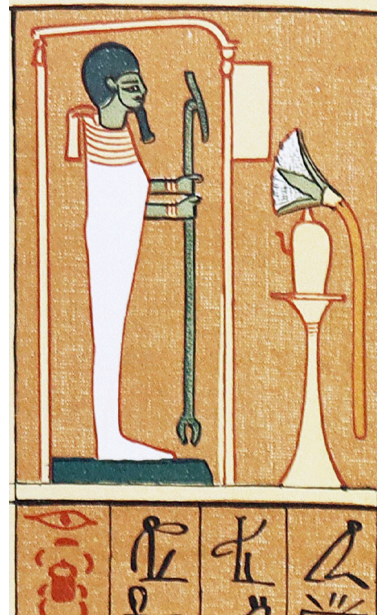
In het Egyptische Dodenboek maakt Ani *symbolische* transformaties door in bepaalde goden en dieren. Zo transformeert Ani in de god Ptah en de god Tem. In de stad Memphis plaatste men in de hiërarchie van de goden de god Tem (of Atum) bovenaan. Maar tevens plaatste men de god Ptah op hetzelfde niveau als de god Tem, of zelfs *daarboven*.

De naam Ptah betekent vanuit verschillende invalshoeken 'hij die opent'. Ptah was bijvoorbeeld betrokken bij het ontstaan van het zonnestelsel. Met betrekking tot inwijding zegt H.P. Blavatsky: 'dat Ptah de eerste is die het gezicht van de dode mummie onthult, om de ziel in zijn boezem tot leven te wekken'.⁽²⁰⁾

De god Ptah werd in feite beschouwd als de over-overgrootvader van de Egyptische goden. De 'vader van het begin'. De schepper van het 'ei van de Zon en de Maan'. Volgens de scheppingsmythe schiep Ptah eerst zichzelf, en vervolgens de andere goden.⁽²¹⁾ Hij deed dit door de goden in zijn bewustzijn eerst te verbeelden en hun namen

daarna hardop uit te spreken, waardoor de goden tot manifestatie kwamen. We kunnen hierin het beeld herkennen van het proces van emanatie. In de tekst van het Egyptische Dodenboek verwijst Ani ook naar dat 'scheppings'-aspect: 'Mijn tong is als die van Ptah'.⁽²²⁾

H.P. Blavatsky noemt de god Ptah de *Demiurg*,⁽²³⁾ een algemene naam voor *het collectief van de Architecten van de wereld*, die in de Theosofie de Dhyāni-Chohans worden genoemd. H.P. Blavatsky schrijft verder nog in *De Geheime Leer* dat de god Ptah, in één van zijn aspecten, ook de 'Anima Mundi', de Universele Ziel van Plato, de 'Goddelijke Geest' en het 'Creatieve Intellect' of de Goddelijke Wijsheid van de Egyptenaren is.⁽²⁴⁾ Daarnaast noemt G. de Purucker de god Ptah het 'prototype van Osiris'.⁽²⁵⁾

Plaat 27: Ani getransformeerd in de god Ptah.

De Reis van de ziel naar de spirituele gebieden

In de chronologie van het Egyptische Dodenboek dient de inwijdeling (Ani) aan te tonen, dat hij zich zo weet te beheersen, dat hij ook hogere spirituele gebieden van bewustzijn, *die tot dan toe nog onbekend waren aan hem*, kan betreden zonder daarbij in verwarring te raken.

Symbolische transformaties

In het deel van het Dodenboek dat gaat over *symbolische transformaties* komen we duidelijke aanwijzingen tegen die gaan over *mededogen als motief* voor het gaan van de inwijdingsprocessen. De transformaties staan symbool voor het loslaten van *beperkende* eigenschappen uit het

#	Hogere Inwijding	Beheersing van:	Resultaat van proces	
			Theosofie	Egyptisch
7	Grote Overgang	Inspiratie	Theopathie	Osiris-Ptah <i>Innerlijke god realiseren</i>
6	Grote Heengaan	Intuïtie	Theopneustie	Osiris-Horus <i>Oog van Horus realiseren</i>
5	Grote Beproeving	Geweten	Theofanie	Osiris-Lunus <i>Openen van de mond</i>
4	Grote Geboorte	Onthechtheid aan het stoffelijke	Epifanie	Osiris-Typhon <i>Wegen van het Hart</i>

verleden en voor kwaliteiten van de *nieuw ontwikkelde* vermogens van Ani. Twee voorbeelden:

1) Ani, getransformeerd in de gedaante van de god Nu, zegt:

**Ik ben de gordel van het gewaad van de god Nu, die licht geeft ... en die de duisternis verlicht,
... Ik heb de huilenden doen opstaan, wier gezichten bedekt waren; zij verkeerden in een hulpeloze toestand van ellende.** ⁽²⁶⁾

Plaat 28: Ani getransformeerd in de god Nu.

De inwijdeling verwoordt als zijn doel om 'de huilenden te helpen uit een toestand van ellende' en om 'licht in de duisternis te brengen'!

2) Ani spreekt tot Thoth, de 'Boekstaver van de Goden' en tot de god Tem.

Ani spreekt over de vestiging van het koninkrijk van Osiris op aarde en zegt:

O mijn vader Osiris, u hebt voor mij gedaan wat uw vader Ra voor u deed. Laat mij voor altijd op de Aarde blijven. Laat me mijn troon behouden. Laat mijn erfgenaam sterk

Plaat 29: Ani staande voor Thoth.

zijn. Laat mijn graf, en mijn vrienden die op Aarde zijn, floreren. ⁽²⁷⁾

In de tekst geeft Ani aan dat Osiris voor hem, Ani, hetzelfde heeft gedaan als Ra voor Osiris en dat is *het doorgeven van het spirituele licht*. Hij geeft aan dat hij ervoor kiest om permanent op Aarde te blijven, terwijl hij *tevens* zijn troon behoudt in de spirituele wereld, opdat zijn vrienden op aarde zullen floreren. Dit kan worden geïnterpreteerd als de wens om een Leraar voor zijn medemensen op aarde te willen zijn. Met andere woorden, het in de praktijk brengen van het Bodhisattva-ideaal: mededogen als motief om de inwijdingsprocessen door te maken.

In Plaat 30 zien we Ani staande voor de troon van Osiris, terwijl hij offers brengt. Hij offert hetgeen hij verworven heeft, namelijk de *realisatie van zijn goddelijkheid*. Hij keert terug naar de Aarde, naar 'zijn vrienden', om een Leraar en Verlosser te zijn onder de mensen.

Plaat 30 zou dus heel goed de verbeelding kunnen zijn van de succesvolle beëindiging van de Inwijding van de Grote Overgang. Ani is van het gelijke niveau geworden

Plaat 30: Ani staande voor de troon van Osiris.

als de goden Osiris, Ra en Tem — *hij is Osiris-Ptah*. Hij realiseert *Theopathie*, de bewuste intrede van zijn eigen innerlijke god.

Samenvatting en conclusies: de vier hogere Inwijdingen in het Egyptische Dodenboek

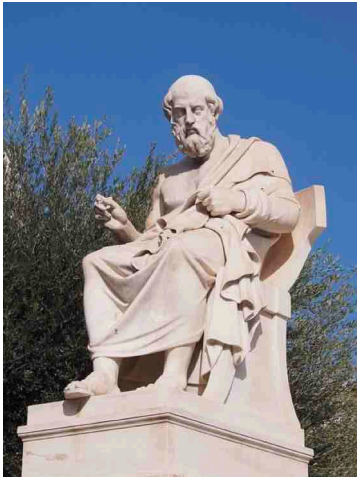
De kennis over de vier hogere inwijdingen, zoals bekend in de Theosofie, is *deels* nog goed te herkennen in de cultuur van het oude Egypte en in het Egyptische Dodenboek, door goed oog te hebben voor de betekenis van sommige geïsoleerd staande zinnen in de tekst van het Dodenboek:

- De oude Egyptenaren waren bekend met de zevendvoudige samenstelling van de mens en met het feit dat de mens, als onderdeel van het grotere leven van onze Zon, ook latent de innerlijke eigenschappen van de zonnegod Ra bezit, aangeduid met *Osiris-Ptah*.
- En de belangrijkste conclusie is dat we sporen van *Mededogen* kunnen vinden *als motief voor inwijding*: spiritueel Leraar worden om de mensen op aarde te laten bloeien door hen het spirituele licht te brengen.

Referenties

1. G. de Purucker, *The Esoteric Tradition*. 2nd edition. Point Loma, California, Theosophical University Press, 1940, p. 609-610. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/reading/gottfried-de-#20purucker/the-esoteric-tradition-vol-1-2/>).
2. G. de Purucker, *Studies in Occult Philosophy*. 1st edition. Covina, California, Theosophical University Press, 1945, p. 540-541. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/reading/>)

3. Zie ref. 2, p. 541.
4. Zie ref. 2, p. 528-529.
5. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*. Vele edities, p. 312 (originele Engelse paginering).
6. H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XII*. 1st edition. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1980, p. 570, 759.
7. Zie ref. 5, p. 226-227.
8. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel II*. Vele edities, p. 552 (originele Engelse paginering).
9. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School. Deel 2*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1987, p. 1282-1283.
10. E.A. Wallis Budge, *The Book of the Dead*. New York, Bell Publishing Company, 1960, p. 68.
11. H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume VIII*. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1991, p. 198 (citaat van G. Massey).
12. G. de Purucker en anderen, *Encyclopedic Theosophical Glossary*. Lemma 'Osiris'. (Bron: <https://www.theosociety.org/pasadena/etgloss/etg-hp.htm>).
13. Zie ref. 10, p. 236-237.
14. H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd*. Vele edities, p. 483-484 (originele Engelse paginering).
15. Zie ref. 12, lemma 'Osiris'.
16. Zie ref. 10, p. 371.
17. Zie ref. 10, p. 374.
18. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1992, Fragment 1, p. 53-55, tekst bij noot 29 en 30.
19. Zie ref. 10, p. 459.
20. Zie ref. 5, p. 353.
21. Zie ref. 12, lemma 'Ptah'.
22. Zie ref. 10, p. 548.
23. Zie ref. 14, p. 368.
24. Zie ref. 5, p. 353.
25. Zie ref. 12, lemma 'Ptah'.
26. Zie ref. 10, p. 559-561.
27. Zie ref. 10, p. 565.

Standbeeld van Plato, Athene.

Platonische Theosofie

Cyclische theosofische impulsen vanuit de Loge van Wijsheid en Mededogen

Wat is het belang van de wijsheid die Plato bracht, binnen de ontwikkeling van de mensheid? Kunnen we een lijn van boodschappers ontdekken, sinds Plato's tijd, tot aan de wereldwijde theosofische impuls die H.P. Blavatsky in 1875 bracht? Dit artikel is een bewerking van de lezing die Erwin Bomas op International Theosophy Conference (ITC) 2025 gehouden heeft.

Kerngedachten

» Platonische filosofie is in essentie Theosofie.

» Er is een lijn van wijsheids-impulsen te ontdekken van Plato tot aan H.P. Blavatsky in 1875. Die keten bestond uit boodschappers, leerlingen (chela's) van de Loge van Wijsheid en Mededogen, en andere nobele mensen.

» Hun leringen bereidden mede de impuls van universele wijsheid voor die H.P. Blavatsky in 1875 gaf. Het is aan ons om dat werk nu voort te zetten, de komende 2000 jaar.

We zijn momenteel zeer bevoorrecht. Dankzij het internet kunnen we eeuwenoude teksten uit alle wijsheidstradities wereldwijd vinden met slechts één druk op de knop. Veel van deze teksten zijn vertaald in een taal die de meesten van ons kunnen begrijpen. Er is voor ieder van ons wijsheid beschikbaar die op zijn minst zo omvangrijk is als die van de grote bibliotheek van Alexandrië destijds. Het enige probleem is dat ze begraven ligt onder een groeiende berg irrelevante en soms zelfs misleidende informatie.

Maar als Helena P. Blavatsky en haar Leraren er niet waren geweest, zouden we niet weten waar we moesten zoeken. We hadden niet zoveel profijt kunnen hebben van dit voordeel als we nu hebben dankzij onze kennis van de Theosofie. Zij toonden ons de universaliteit van wijsheid in tradities wereldwijd en in alle tijden. Zij toonden ons de gemeenschappelijke goddelijke bron: de Loge van Wijs-

heid en Mededogen, die vanaf het ontwaken van de mensheid, 18 miljoen jaar geleden, tot op de dag van vandaag met voortdurende cyclische impulsen heeft gewerkt om deze wijsheid te openbaren.⁽¹⁾

Enkele tradities die bestonden vóór de impuls van 1875 en die voortkwamen uit de universele Bron in het Mystieke Oosten zijn:

1. Ten eerste sommige Oosterse tradities, zoals die van Lao-Tse;
2. Ten tweede de pythagoreïsche traditie: een impuls van wijsheid uit het Oosten naar het Westen;
3. En ten derde, de Egyptische: nog een traditie die van het Oosten naar het Westen kwam, maar met een heel eigen smaak.

In het Westen mondden de laatste twee tradities uit in een andere grote impuls, de meest recente van degenen die we hebben behandeld, vóór de impuls van H.P. Blavatsky en haar Leraren 150 jaar geleden. En die

impuls is wat wij 'Platonische Theosofie' hebben genoemd.

Toen H.P. Blavatsky haar eerste boek *Isis Ontsluierd* publiceerde

Het belang van de impuls van Plato werd direct duidelijk toen H.P. Blavatsky in 1875 begon met de impuls van de moderne Theosofische Beweging. In haar eerste boek *Isis Ontsluierd*, gepubliceerd in 1877, werden twee hoofdoorzaken genoemd die de mensen op een dwaalspoor brachten in de 'donkere eeuw' van de negentiende eeuw: enerzijds de dogmatische theologie die de mensen tot 'blind geloof' en bijgeloof bracht, en anderzijds het wetenschappelijk materialisme, dat de mensen tot het idee van 'de overleving van de sterkste' en zelfzuchtig sensualisme leidde.

H.P. Blavatsky schrijft: "Alleen de filosofie van Plato, de met veel zorg uitgewerkte samenvatting van de diepzinnige stelsels van het oude India, kan ons dit neutrale gebied verschaffen."⁽²⁾

Platonische filosofie in essentie Theosofie

Platonische filosofie is in essentie Theosofie. Al in 1869, dus nog voor de oprichting van de Theosophical Society in 1875, publiceerde de platonist Alexander Wilder het essay *Nieuw platonisme en alchemie*, met daarin *Een schets van de leringen en fundamentele leraren van de Eclectische of Alexandrijnse School*. Alexander Wilder leverde een grote bijdrage aan *Isis Ontsluierd*, hoewel hij niet wilde dat zijn naam op het boek zou komen te staan.⁽³⁾ Blavatsky schrijft dat het Wilder was die het grootste deel van de inleiding 'Vóór de sluier' van *Isis Ontsluierd* schreef, die voornamelijk gebaseerd was op het bovengenoemde essay. Het eerste deel van Wilders essay, *Eclectische filosofie*, gaat over een grootse poging om in de eerste eeuwen van onze jaartelling in Alexandrië een brug te slaan tussen religieuze en filosofische tradities uit het Oosten en het Westen. Hij schrijft over de stichter van de Neoplatonische School, Ammonius Saccas: "De eerste stelling die Ammonius naar voren bracht, was die van een oorspronkelijk *systeem van theosofie*, een systeem dat in eerste instantie in alle landen in essentie hetzelfde was."⁽⁴⁾

We zien dus dat de universele Wijsheid-Religie van alle tijden hier werd aangeduid met de naam Theosofie, zoals die voor het eerst werd gebruikt door Ammonius. Het was het doel en de bedoeling van Ammonius Saccas, de *theodidaktos*, of de 'door de god onderwezen', "om alle sekten en volkeren te verzoenen onder zijn gemeenschap-

pelijk geloof", zoals Wilder schrijft.⁽⁵⁾

Blavatsky schrijft: "Ammonius onderwees als eerste dat elke religie op één en dezelfde waarheid is gebaseerd — de wijsheid die gevonden wordt in de boeken van Thoth (Hermes Trismegistus), uit welke boeken Pythagoras en Plato hun hele filosofie hadden geleerd. En hij beweerde dat de leringen van eerstgenoemde geheel gelijk waren aan de oudste leringen van de brahmanen, die nu in de oudste Veda's zijn belichaamd."⁽⁶⁾ Een duidelijke verwijzing naar de ene Waarheid of Theosofia.

Alexandrië was in die tijd een grote metropool. Naast de voor de hand liggende invloed van de Egyptische filosofie waren er ook joden, vroege christenen, kopten en bestond er contact met wijzen uit Bactrië (het huidige Pakistan en Afghanistan) en Noord-India. Wilder schrijft dat "buddhistische, vedantische en magische (zoroästrische) systemen naast de Griekse filosofieën werden verkondigd". Maar ook dat "de platonisten het talrijkst lijken te zijn geweest en het langst stand hebben gehouden".⁽⁷⁾

Ammonius stichtte de Neoplatonische School van Alexandrië, die later het prototype werd voor de Theosophical Society.⁽⁸⁾ Het was de school van de Philalethen, 'de liefhebbers van de waarheid'. Het was een directe poging van de Loge van Wijsheid en Mededogen. Ammonius mocht "de wereld van dienst zijn door die delen van de Geheime Wetenschap te onderwijzen die door de directe bewakers ervan in die tijd mochten worden onthuld", schrijft Blavatsky.⁽⁹⁾

Ammonius Saccas zou zelf niets hebben geschreven. We beschikken alleen over de geschriften van zijn leerling Plotinus en van Plotinus' leerling Porphyrius. De neoplatonische leer was grotendeels de esoterische leer van de platonische school, de leer die Plato en de vroege pythagoreërs in het geheim aan hun leerlingen onderwezen.⁽¹⁰⁾

Belangrijkste ideeën van de Platonische Theosofie

Wat waren enkele belangrijke ideeën van deze Platonische Theosofie? Laten we beginnen met aan te tonen dat het platonisme in wezen Theosofie is. Laten we de drie grondstellingen uit *De Geheime Leer* als uitgangspunt nemen, aangezien alle theosofische leringen daarop terug te voeren zijn. Het is niet erg moeilijk om ze terug te vinden in de dialogen van Plato.

Ten eerste, de bewoording van de eerste grondstelling uit de Proloog van *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky:

"Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos, Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk

lijk is, aangezien het menselijk bevattingsvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verkleind. (...) 'ondenkbaar en onuitsprekelijk'.⁽¹¹⁾

Nu kunnen we in een beschrijving van het Ene, uit Plato's dialoog *Parmenides*, dezelfde bijvoeglijke naamwoorden vinden:

Als het Ene is (bestaat), dan is het:

- 'niet het vele' (...) 'oneindig' (...) 'zonder vorm' (...) (i.e. *grenzenloos*)
- 'nergens' (...) 'kan niet ergens in iets zijn' (...) (i.e. *alomtegenwoordig*)
- 'onbeweeglijk' (...) 'noch in ruste, noch in beweging' (...) 'noch verschillend van zichzelf of enig ander iets' (...) 'noch hetzelfde als zichzelf of als enig ander iets' (...) 'noch gelijk aan noch ongelijk aan iets anders' (...) (i.e. *onveranderlijk*)
- 'heeft geen deel aan tijd, noch is in enige tijd' (...) (i.e. *eeuwig*)
- 'er is geen naam voor, noch is er een beschrijving, kennis, perceptie of mening over' (i.e. *ondenkbaar en onuitsprekelijk*).⁽¹²⁾

Nu is dit een van de 8 of 9 hypothesen over het Ene in *Parmenides*, dus het is enigszins verborgen, maar heel duidelijk als je kennis hebt van Theosofie. Maar Plato kon niet zo expliciet zijn, om te voorkomen dat hij vervolgd zou worden wegens schending van de geheimhouding van de mysterieleringen en om anderen te beschermen tegen misverstanden. Zoals hij zelf verklaart in zijn Brieven: "Want u zegt (...) dat ik u niet voldoende heb uitgelegd wat de aard van het Eerste is. Ik moet daarom in raadsels tot u spreken, zodat, mocht de brief op land of op zee worden onderschept, degene die hem leest de inhoud ervan niet kan begrijpen (...)."⁽¹³⁾

De tweede grondstelling gaat over cycliciteit. Dit idee komt in alle dialogen van Plato voor. "Alles wat leeft, maakt kringloopbewegingen", schrijft Plato in *Phaedo*.⁽¹⁴⁾ Zijn beroemde idee dat 'leren gelijk is aan herinneren'⁽¹⁵⁾ of de leer van reïncarnatie, waar op verschillende plaatsen naar wordt gehint, zijn ook voorbeelden hiervan.

Een andere belangrijke lering is de terugkeer van de Ziel tot het Ene. Dit hangt samen met het idee van de monade als een vonk van eeuwigheid, zoals beschreven in de tweede grondstelling van *De Geheime Leer*.

Dit heeft ook betrekking op de derde grondstelling van *De Geheime Leer*, namelijk de fundamentele gelijkheid van de Ziel met de Overziel en de pelgrimstocht van de Ziel om zich te ontwikkelen tot het niveau van de Overziel.

Plato spreekt over *Homoiosis Theoi* (ὁμοίωσις θεῶν), het streven om ons te verenigen met het goddelijke.⁽¹⁶⁾ Dit idee komt ook terug in Plato's beschrijving van onze samengestelde ziel in *Phaedrus*: als een wagenmenner die de teugels vasthoudt van twee gevleugelde paarden, het ene mooi en het andere lelijk, die moeten worden getemd om ons te verheffen tot het niveau van de goden.⁽¹⁷⁾ Het was de essentie van Socrates' invocatie: 'leid mij naar een leven waarin de uiterlijke mens op aarde en de innerlijke goddelijke mens één zijn!'⁽¹⁸⁾

De lijn van de Platonische Theosofie vóór de impuls van H.P. Blavatsky

Nu we hebben aangetoond dat platonisme in essentie Theosofia was, zullen we kijken naar de lijn van de Platonische Theosofie tot aan de impuls van 1875. We zullen enkele boodschappers tegenkomen, leerlingen (chela's) van de Loge van Wijsheid en Mededogen, en andere nobele mensen die in die lijn functioneerden, en we zullen enkele belangrijke leringen aanstippen.

Om te beginnen moeten we duidelijk maken dat Plato niet de bedenker van zijn leer was. Net als alle boodschappers van de Loge van Wijsheid en Mededogen gaf hij alleen door wat hem was gegeven. Hij werd zelf eerst beïnvloed door Socrates, van wie hij een leerling was, maar hij werd ook ingewijd in de Egyptische en pythagoreïsche mysteriën.

Pythagoras werd ingewijd in de Orfische mysteriën, die oorspronkelijk uit India kwamen, maar ook in de Egyptische mysteriën en Oosterse mysteriën. Blavatsky citeert Iamblichus dat door Pythagoras, "het vele buitenlanders [Pythagoras' volgers – E.B.] vervolgens werd toegestaan kennis te nemen van de leringen van de wijze mannen uit het Oosten, waardoor veel van hun geheimen werden onthuld. Nog later, toen men niet meer in staat was om deze mysteriën in hun zuivere vorm te bewaren, raakten ze zo vermengd met de ficties en fabels uit de Griekse mythologie dat de waarheid volledig werd verdraaid."⁽¹⁹⁾ Net als Pythagoras probeerde Plato het Griekse denken te zuiveren, het te ontdoen van bijgeloof en de antropomorfisering van goden tegen te gaan. Hij probeerde de goddelijke kern van de mens te laten zien, de innerlijke ziel van de mens geboren te laten worden, zoals zijn leermeester Socrates het uitdrukte.

Plato stichtte zijn Academie in Athene als een nieuwe mysterieschool, en na hem begon een nieuwe reeks of successie van leraren, een nieuwe 'Keten van Hermes', totdat de Academie werd verwoest in de Eerste Mithrida-

tische Oorlog in 88 v. Chr.⁽²⁰⁾ Het platonisme werd ook tijdens de Romeinse tijd in Athene onderwezen, maar een belangrijke impuls kwam van de oprichting van de Neoplatonische School door Ammonius Saccas in Alexandrië.

Neoplatonisme

Als we kijken naar het neoplatonisme, zien we dat het een aantal belangrijke leringen uit het esoterische platonisme of de Platonische Theosofie centraal stelt. We zullen ons voornamelijk baseren op de *Enneaden*, de geschriften van Plotinus, de leerling van Ammonius Saccas.

Plotinus presenteert wat hij de drie 'hypostasen' noemt, waaruit de hele natuur of alle levende wezens voortkomen. Een drie-eenheid die waarschijnlijk afkomstig is van de Egyptenaren, die deze weer van de Indiërs hadden, schrijft Blavatsky.⁽²¹⁾ Het is de drie-eenheid of triade van

4. Ten eerste, Het Ene, ook wel Het Eerste of Het Goede genoemd. Plotinus beschrijft het als een principe dat alle eigenschappen overstijgt, inclusief het zijn en het niet-zijn. Het is geen schepper, zelfs geen eerste oorzaak, aangezien activiteit niet kan worden toegeschreven aan het onveranderlijke, onbeweeglijke Ene. Tegelijkertijd is het de bron van alles. Dit eerste idee van het Ene sluit heel goed aan bij de eerste grondstelling van *De Geheime Leer*.
5. Ten tweede, het Intellectuele Principe, ook wel Goddelijke Intelligentie of Universele Intelligentie genoemd, in het Grieks nous (νοῦς), dat verwant is aan het Buddhi-beginsel (het zesde van de zeven universele beginselen, van onderen geteld, in de natuur en in elk wezen, zoals de mens).
6. En ten derde, de Alziel, Wereldziel, Ziel van het Al of de Universele Ziel.

We kunnen enkele parallellen zien tussen de drie hypostasen en bijvoorbeeld de drie-eenheid van Osiris, Isis en Horus of de Vader, de Moeder of (vrouwelijke) Heilige Geest en de Zoon, met Parabrahman, Brahman en Brahmā of met de universele principes Ātman, Buddhi en Manas. Zoals de Goddelijke Intelligentie of het Intellectuele Principe de opwaartse handeling van het contempleren van Het Ene heeft, maar tegelijkertijd de Alziel emanereert, zo contempleert de Alziel de Goddelijke Ideeën van het Intellectuele Principe en emanereert het alle lagere rijken tot aan de laagste materie, legt Plotinus uit.

Dat betekent dat niets gescheiden is, alles onlosmakelijk met elkaar verbonden is en in wezen gelijk is aan Het Ene. Dat betekent ook dat het voor elk wezen mogelijk is om eenheid of verbondenheid met Het Ene te realiseren.

Laten we eens kijken wat Plotinus daarover schrijft: "Ons denken kan Het Ene niet bevatten zolang er nog andere beelden in de ziel actief zijn. Daarom moet je je ziel bevrijden van alle uiterlijke zaken en je volledig naar binnen keren, zonder enige neiging naar wat buiten je ligt, en je denken ontdoen van ideale vormen, zoals je eerder hebt gedaan met zintuiglijke objecten, en zelfs jezelf vergeten, om zo in het zicht van Het Ene te komen."⁽²²⁾

En nog een citaat:

"Trek je terug in jezelf en bekijk jezelf. En als je jezelf nog niet mooi vindt, doe dan zoals de beeldhouwer die een mooi beeld wil maken: hij hakht hier wat weg, hij maakt het daar wat gladder, hij maakt deze lijn lichter, die andere zuiverder, totdat er een prachtig gezicht op zijn werk is ontstaan. Doe jij dat ook: haal alles weg wat overtollig is, maak alles wat krom is recht, breng licht in alles wat donker is, werk eraan om alles te laten stralen van schoonheid en houd nooit op met het bewerken van je beeld, totdat de goddelijke glorie van de deugd op je zal schijnen, totdat je de volmaakte goedheid definitief gevestigd ziet in het vlekkeloze heiligdom."⁽²³⁾

Plotinus was de opvolger van Ammonius Saccas van de Platonische School van Alexandrië. En hier begon opnieuw een 'Keten van Hermes', oftewel een successie van leraren of *Guruparamparā*, waarvan Porphyrius, Iamblichus, Hypatia, Proclus en Damascius enkele bekende namen waren.

De neoplatonisten heropenden Plato's Academie in Athene in het begin van de vijfde eeuw van onze jaartelling, en deze bleef functioneren totdat keizer Justinianus haar in 529 n.Chr. op verzoek van de laatste zeven filosofen die er nog werkzaam waren, sloot. Damascius was een van hen. Ze vonden onderdak bij de Perzische keizer Khosru. Dit is een belangrijk feit, omdat de islamitische wereld tijdens de donkere middeleeuwen die in West-Europa volgden, een rol begon te spelen in het behoud en de verspreiding van de Platonische Theosofie.

Islamitische filosofie

De islam begon natuurlijk met Mohammed (ca. 570-632). Dit was in een tijd waarin de Arabieren een ruw, ongedisciplineerd volk waren met weinig gevoel voor ethiek. De Arabische stammen waren voortdurend in oorlog, met veel geweld.

Een van Mohammeds beroemdste uitspraken was: *La ilaha illa' llah*. 'Er is geen God dan God.'

Dit kan worden geïnterpreteerd als een persoonlijke god, buiten ons. Aan de andere kant kan het ook worden gezien

als Mohammeds manier om aansluiting te vinden bij de denkwijze van die tijd. Allah kan ook worden geïnterpreteerd als het goddelijke, de Ene, het Al. Het goddelijke dat overal is en alles omvat.

In het begin steunde de islam ook op filosofische vragen. Men stelde vragen als: Hoe zit het met Allah of God? Kan een God eigenschappen hebben als hij tegelijkertijd universeel is? De islamitische filosoof Avicenna (980-1037) kwam met een bewijs voor het bestaan van God. Maar zijn bewijs had eerder betrekking op het universele idee van het goddelijke. Enkele van zijn uitspraken die hierop wijzen zijn: 'de wereld is oneindig' en 'het bestaan op zich is noodzakelijk'. Hij redeneerde dat de Oorsprong iets moet zijn dat niet voorwaardelijk is, dat niet voortvloeit uit of afhankelijk is van iets anders. Als je erover begint te praten, is het al voorwaardelijk. Het moet noodzakelijkerwijs iets zijn dat niet voorwaardelijk is en dat daarom op zichzelf bestaat. Dit lijkt misschien een woordspelletje, maar er schuilt een diepgaand begrip achter dat je ook terugvindt in de formulering van de eerste grondstelling. Alles wat je erover zegt, doet er afbreuk aan, beperkt het. Het is alomtegenwoordig, eeuwig, grenzenloos en onveranderlijk. Het kan alleen in ontkenningen worden uitgedrukt. Avicenna onderwees ook de leer van emanatie.

De school van het Sufisme of de esoterische Islam onderwees ook duidelijk dat het goddelijke in ieder wezen aanwezig is. Mansour Al-Hallaj (ca. 858-922) werd in de tiende eeuw nog vervolgd omdat hij zei: 'Ik ben de Waarheid', waarmee hij bedoelde dat hij eenheid met het Goddelijke had bereikt.⁽²⁴⁾ De latere wijze Rumi (1207-1273) kon in latere eeuwen een soortgelijke uitspraak herhalen zonder voor zijn leven te hoeven vrezen. Hij schreef: "Ik ben hetzelfde als Hij".⁽²⁵⁾

In de Gouden Eeuw van de Islam (8e-13e eeuw) waren ware religie, filosofie en wetenschap niet van elkaar gescheiden. Veel filosofen hielden zich bezig met zowel religie als wetenschappen, zoals wiskunde, astronomie en geneeskunde.

Bagdad was een van de belangrijkste centra, naast Andalusische steden als Córdoba en Sevilla. In die tijd heerste er een vrij tolerante sfeer. Filosofie mocht zelfs in tegenspraak zijn met de *Koran*. Helaas veranderde dit in latere islamitische tijden. Hoewel Mohammed zelf in de *Koran* zegt: "Er is geen dwang in religie."⁽²⁶⁾

Ik heb al genoemd dat, na de sluiting van Plato's Academie, zeven filosofen, waaronder Damascius, onderdak kregen aan het hof van de Perzische keizer Khosru. Dit

is een belangrijk feit, omdat hierdoor de leer van Plato en de neoplatonisten hun intrede konden doen in de Perzische en later de islamitische wereld. Dit had op zijn beurt een grote invloed op het ontwaken van Europa uit de donkere middeleeuwen, met de ...

Renaissance

Renaissance! Vier personen staan centraal in deze grote beweging. De Byzantijnse Gemistos (Plethon, ca. 1355-1454) was zeer geïnteresseerd in Plato en nam daarom ook de naam Plethon aan. Op 83-jarige leeftijd mocht hij de Byzantijnse keizer vergezellen op een bezoek aan Florence. Daar gaf hij lezingen over het platonisme en het zoroastrisme, die door veel jonge Florentijnen werden bijgewoond. Een van zijn gelegenheidsstudenten was Cosimo de' Medici, een bankierszoon uit de rijke en invloedrijke familie de' Medici. Hij was erg onder de indruk van Plethons enthousiasme om een Platonische Academie in Florence op te richten.

Gemistos Plethon.

In 1462 stichtte Cosimo de' Medici de Platonische Academie in Florence en benoemde Marsilio Ficino (1433-1499) tot hoofd. Ficino was de huisarts van de familie de' Medici en een expert in het Oudgrieks. Cosimo zorgde ervoor dat alle originele werken in het Grieks van Plato en de neoplatonisten beschikbaar kwamen voor Ficino. En deze waren vooral dankzij de islamitische wereld bewaard gebleven! Ficino vertaalde vervolgens deze werken van Plato en de neoplatonisten in het Latijn.

We zullen nu nader ingaan op de vierde persoon die centraal stond in de impuls van de Renaissance: Pico della Mirandola. Van jongs af aan studeerde Pico filosofie, maar hij verdiepte zich ook in de islam en het jodendom. In 1484 ontmoette hij Marsilio Ficino in Florence, die zijn leraar werd. Volgens H.P. Blavatsky was Pico een chela van de Loge van Wijsheid en Mededogen.⁽²⁷⁾

Hij was pas 24 jaar oud toen hij zijn beroemde 900 stellingen publiceerde. Hiermee probeerde hij de islam, het jodendom, het christendom, de leer van Aristoteles en het platonisme met elkaar in overeenstemming te brengen. Zijn belangrijkste doel was om de tegenstrijdigheden tussen de verschillende tradities te verzoenen en een universele waarheid aan het licht te brengen. Verschillende stellingen liepen zelfs vooruit op de grote reformatie. De kerk was niet erg blij met zijn stellingen en ondanks Pico's verdediging werden zijn stellingen verworpen en verboden. Pico moest vluchten en stierf op 31-jarige leeftijd onder verdachte omstandigheden, waarschijnlijk door vergiftiging.

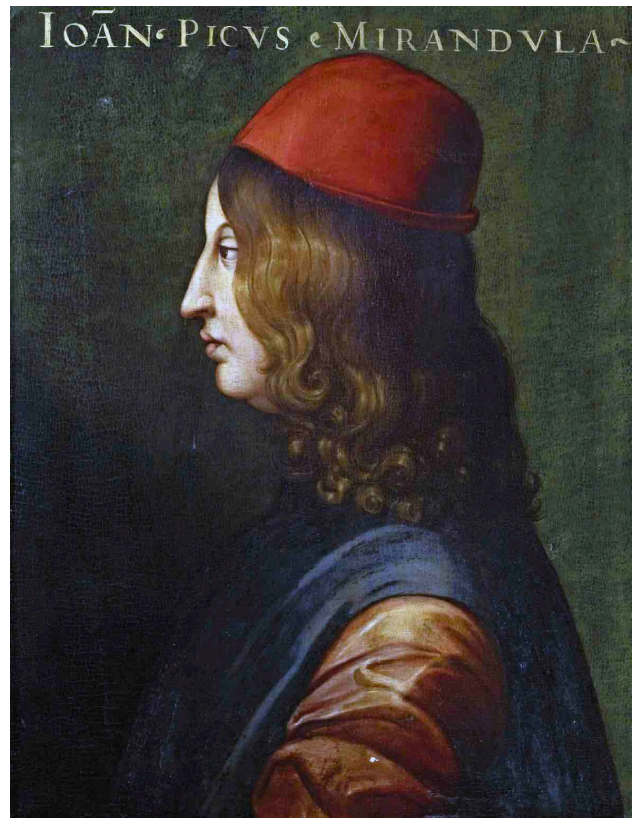
Als inleiding op zijn 900 stellingen schreef hij de *Rede over de menselijke waardigheid*, die wordt gezien als een soort renaissancemanifest. Ik wil er graag een paar zinnen uit citeren:

“Jij, o Adam [d.w.z. de archetypische mens - E.B.], (...) mag, uit eigen vrije wil, (...) voor jezelf de lijnen van je eigen karakter trekken (...) je mag, als vrije en trotse schepper van je eigen wezen, jezelf modelleren in de vorm die je verkiest. [Denk aan het advies van Plotinus om aan jezelf te werken zoals een beeldhouwer dat doet! - E.B.] Je kunt ontaarden in de lagere vormen, de dierlijke, maar je kunt ook door eigen wilsbesluit herboren worden in de hogere vormen, die goddelijk zijn.”⁽²⁸⁾

Kortom, het is onze keuze, met ons denkvermogen en onze vrije wil, om te kiezen of we afdalen naar de materiële rijken of goddelijk worden! Dit is pure Theosofie, als je het mij vraagt.

De opmaat naar 1875

Met de Renaissance en vervolgens de Reformatie begon er een nieuwe wind te waaien door West-Europa. Deze werd in de daaropvolgende eeuwen nog verder aangewakkerd. Het platonische denken beïnvloedde de Verlichting met zijn nadruk op rede en onafhankelijk zoeken naar waarheid. Het platonische idealisme inspireerde filosofen als Erasmus, Spinoza en later de Duitse idealisten van de 18e en 19e eeuw, van Kant tot Hegel en Schelling. In de Engelstalige wereld waren er mensen als Henry

Pico della Mirandola.

More (1614-1687), Ralph Cudworth (1617-1688) en vooral Thomas Taylor (1758-1835), een eeuw later, die alle werken van Plato en de neoplatonisten naar het Engels vertaalde.

Dankzij deze vertalers was het platonische gedachtegoed in de 19e eeuw sterk aanwezig in de Verenigde Staten. We hebben Alexander Wilder (1823-1908) al genoemd. Tevens is Ralph Waldo Emerson (1803-1883) van groot belang. Deze transcendentalistische filosoof bestudeerde Thomas Taylor's vertalingen van Plato's dialogen in zijn geboorteplaats Concord, samen met mensen als de beroemde schrijver en burgerrechtenactivist Henry Thoreau. Emerson is bekend om zijn essay *De Overziel*, een term die voor ons bekend is van de derde grondstelling van *De Geheime Leer*. Een karakteristieke zin uit dat essay die het platonische theosofische denken weerspiegelt: “in de mens bevindt zich de ziel van het geheel; de wijze stilte; de universele schoonheid, waarmee elk deel en elk deeltje in gelijke mate verbonden is; het eeuwige ENE”.⁽²⁹⁾ Al deze denkers in de lijn van de Platonische Theosofie hielpen mee om het fundament te leggen voor de oprichting van de Theosophical Society in 1875.

In *Isis Ontsluierd* schrijft Blavatsky het volgende over de eerste eeuwen van onze jaartelling, toen de platonische

filosofie en gnostische ideeën in steden als Alexandrië en Efeze concurreerden met oude joodse dogma's in het vroege christendom: "Als de christenen zich niet hadden belast met de *Openbaringen* van een klein volk en de Jehova van Mozes hadden aanvaard, zouden de gnostische ideeën nooit als ketterijen zijn bestempeld; eenmaal bevrijd van hun dogmatische overdrijvingen zou de wereld een religieus systeem hebben gehad dat gebaseerd was op pure platonische filosofie, en dan zou er zeker iets gewonnen zijn."⁽³⁰⁾

De impulsen zijn niet altijd even succesvol geweest als ze hadden kunnen zijn; dat zullen we waarschijnlijk met Blavatsky eens zijn. Ik hoop echter te hebben aangetoond dat ze door de eeuwen heen zijn voortgezet en steeds weer door nieuwe impulsen zijn gevolgd. Het zou heel goed kunnen dat wij, als theosofen, elkaar al eens eerder hebben ontmoet tijdens een eerdere theosofische impuls. Wie weet hebben we in onze vorige incarnaties in Alexandrië rond de derde eeuw van onze jaartelling samengewerkt. Nu moeten we opnieuw de strijd aangaan met bijgeloof en materialisme. Het is aan ons om het werk voort te zetten voor het welslagen van een belangrijke impuls van de Loge van Wijsheid en Mededogen. Laten we ervoor zorgen dat de huidige theosofische impuls van 150 jaar nog minstens 2000 jaar van deze Messiaanse cyclus blijft bestaan, zodat deze de basis kan vormen voor de universele religie van de toekomst!

Referenties

1. Meer hierover: E. Bomas, 'De Hiërarchie van Mededogen, wereldwijd, van alle tijden'. Artikel in: *Lucifer*, jaargang 47, april 2025, nummer 2, p. 42-49.
2. H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd. Deel I*. Vele edities, p. xi (originele Engelse paginering).
3. H. P. Blavatsky, 'My Books'. In: *Theories about Reincarnation and Spirits and My Books*. Point Loma, California, Theosophical Publishing Company, 1922, p. 33-34. Written April 27, 1891. (Bron: https://theosophy.wiki/en/Alexander_Wilder#cite_note-12).
4. A. Wilder. *New Platonism and Alchemy*. Minneapolis, Wizards Bookshelf, 1975. Secret Doctrine Reference Series (reset verbatim with the original text of 1869). p. 4.
5. Zie ref 4. p. 5.
6. Zie ref. 2, p. 444 (originele Engelse paginering).
7. Zie ref. 4, p. 4.
8. H.P. Blavatsky, 'The post-Christian successors to the mysteries'. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XIV*. Wheaton, Illinois, Theosophical Publishing House, 1995, p. 308.
9. Zie ref. 8, p. 305.
10. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1994, p. 56 (originele Engelse paginering).
11. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*. Vele edities, p. 14 (originele Engelse paginering).
12. Plato, *Parmenides*, 137c-142 (universele Plato-paginering).
13. Plato, *Brieven*, II, 312e (universele Plato-paginering).
14. Plato, *Phaedo*, 72ab (universele Plato-paginering).
15. Plato, *Phaedo*, 75e, *Menon*, 81d (universele Plato-paginering).
16. Plato, *Theaetetus*, 176ab (universele Plato-paginering).
17. Plato, *Phaedrus*, 246de (universele Plato-paginering).
18. Zie ref. 17, 279c (universele Plato-paginering).
19. H.P. Blavatsky, 'A few questions to Hiraf'. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume I*. Wheaton, Illinois, Theosophical Publishing House, 1995, p. 105.
20. Bron: Engelse *Wikipedia*, lemma 'Platonic Academy'.
21. H.P. Blavatsky, 'The Eastern Gupta Vidyā and the Kabbalah'. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume XIV*. Wheaton, Illinois, Theosophical Publishing House, 1995, p. 186.
22. Plotinus, *De Enneaden*. Enneade VI, tractaat 9, vers 7.
23. Plotinus, *De Enneaden*. Enneade I, tractaat 6, vers 9.
24. Bron: Engelse *Wikipedia*, lemma 'Al-Hallaj'.
25. Rumi, *The Essential Rumi*. Translations by Coleman Barks. International Kindle Paperwhite, p. xx. (Bron: https://en.wikipedia.org/wiki/Rumi#cite_note-60).
26. *Koran*, 2:256.
27. H.P. Blavatsky, 'Chelas and Lay-Chelas'. In: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume IV*. Wheaton, Illinois, Theosophical Publishing House, 1995, p. 607.
28. G. Pico della Mirandola, *Rede over de menselijke waardigheid*. Groningen, Historische Uitgeverij, 2022.
29. R.W. Emerson, *The Oversoul*. Antwerpen, Cosimo Classics, 1841.
30. H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd*. Vele edities, p. 156 (originele Engelse paginering).

Uw vragen

Het bewustzijn van dieren

Ik heb begrepen uit de theosofische leringen dat alle wezens monaden zijn, en dat ze allen in een ander ontwikkelingsstadium verkeren. Bovendien is het zo, begrijp ik, dat alle wezens zich ontwikkelen, dus groeien in bewustzijn. Kunnen dieren dan mensen worden?

Antwoord

Zeker, dat kunnen ze. Maar laat ik dit wel nader verklaren, want anders ontstaan er misschien misverstanden.

Je zegt terecht dat alle wezens monaden zijn; dat wil zeggen dat ze in essentie grenzenloos bewustzijn zijn. En inderdaad, ze hebben zich tot op een bepaald niveau ontwikkeld. En bij die ontwikkeling hoort een voertuig, een lichaam. Het voertuig komt geheel en al overeen met het stadium van bewustzijn waarin zo'n monade verkeert. Dus een monade die het dierlijke ontwikkelt, kan zich alleen manifesteren in een dierlijk lichaam. En natuurlijk kun je dit verder specialiseren: het bewustzijn van een beer kan zich alleen manifesteren in een berenlichaam.

Waarom leg ik hier die nadruk op? Omdat het niet zo is dat het *lichaam* van een dier – een honden- of een kattenlichaam bijvoorbeeld – zich transformeert tot een mensenlichaam. Dat is niet het geval. Het is het *bewustzijn* van een dier dat op een gegeven moment in de dierlijke evolutie zich zo ver ontwikkeld heeft, dat het niets meer in het dierenrijk te leren heeft. Het heeft het dierlijke element uit de monade tot volmaaktheid gebracht. Het heeft de klas van het dierenrijk doorlopen en gaat

over naar de volgende klas: het mensenrijk. Dan vormt het *vanuit zichzelf* weer een lichaam dat bij zijn nieuwe evolutiefase past.

Vraag

Zijn er nu al dieren die zo ver zijn? Dieren dus die over kunnen gaan naar het mensenrijk.

Antwoord

Nee, dat kan niet. De Natuur kent orde. Er zijn grote cycli in de natuur, en je moet in de 'juiste' cyclus zitten.

Om dit volledig uit te leggen, zouden we het gigantische evolutieproces van alle tien rijken der natuur – van elementaire wezens tot goden – moeten uitleggen. Maar laten we het kort houden.

De evolutie van mensen en dieren – en trouwens ook van de overige rijken der natuur – hangt nauw samen met de planeet Aarde waarop we wonen, ja, waar we een onderdeel van zijn. Ook een planeet is een levend wezen. En gedurende de lange levensloop van de planeet, die zo'n vier miljard jaar is, hebben de monaden die in een bepaald natuurrijk zijn de mogelijkheid om zich zo ver te ontwikkelen, dat ze de top van het rijk waartoe ze behoren, bereiken. Dat is overigens geen automatisme. Het hangt altijd af van de inspanningen van het wezen zelf.

Zo kunnen wij in dit bestaan van de planeet god-mensen worden, volmaakte mensen; en dieren kunnen volmaakte dierlijke bewustzijnen worden. Dan sterft de planeet en alle wezens die bij die planeet horen, genieten van een lange rustperiode. Bij de volgende belichaming van het planetaire bewustzijn hebben die volmaakte dierlijke

bewustzijnen de mogelijkheid zich verder te ontwikkelen, maar dan in het mensenrijk.

Vraag

Welke dieren zijn het verst ontwikkeld? Welke staan dus het dichtst bij de mens?

Antwoord

Dat is moeilijk vast te stellen, omdat zelfs binnen één soort – honden bijvoorbeeld – er individuele verschillen zijn. Geen twee wezens zijn hetzelfde. Op basis van de Theosofie en wat we van het gedrag van dieren weten, begrijp ik dat zoogdieren het dichtst bij de mens staan. Binnen de zoogdieren zien we de verst ontwikkelde zorg voor de jongen, veelzijdige communicatie, vaak ook een rijk sociaal leven, en een relatief groot vermogen om problemen op te lossen.

Als je in de verre geschiedenis van de planeet Aarde teruggaat, dan blijkt dat de evolutie van zoogdieren lange tijd met die van de mens opliep. Je ziet ook dat ze lichamelijk sterk op de mens lijken. Maak echter niet de fout mensen zoogdieren te noemen, want in de Theosofie is nooit het lichaam maar het bewustzijn de bepalende factor om aan te geven tot welk rijk een wezen behoort. Dus hoewel een mens *fysiek* een zoogdier is, hoort hij toch tot het mensenrijk, omdat hij het denken, en het daarmee gepaard gaande zelfbewustzijn, heeft ontwikkeld, wat dieren nog niet gedaan hebben.

Verder denk ik dat vooral de huisdieren en de apen het dichtst bij de mens staan. Naar het schijnt, hebben katten zelf de mens opgezocht, hoewel wij wel de condities hebben gecreëerd waar kat-

ten instinctief toe aangetrokken worden. Dolfijnen zoeken ook de mens op; ze hebben grote interesse in wat mensen doen. Honden zijn feitelijk ook door de mens in een bepaalde richting gefokt. Dat laatste kan nogal wat implicaties hebben voor hun eigen evolutie. Onder de insecten zijn de bijen vergevorderd.

De mensapen staan ook dicht bij de mens. Daar is nog een interessante geschiedenis aan verbonden, zoals je in *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky kunt lezen.

Is er sprake van dierlijke intelligentie?

Antwoord

De vraag is hoe je 'intelligentie' opvat. Zie je het als een zelfbewust vermogen om ideeën te ontplooiën en *mentaal* oplossingen voor de opgaven van het uiterlijke leven te verzinnen, dan moeten we vaststellen dat dieren dat niet hebben. Maar ze hebben zeer beslist een soort 'intellect' op hún dierlijk niveau van bewustzijn. Het aantal voorbeelden daarvan in de natuur, is legio. Niet alleen onder ver ontwikkelde dieren, maar zelfs al een beetje bij eencellige dieren.

Dieren hebben dus nog geen zelfbewustzijn ontplooid. Er zijn wel enkele proeven gedaan met spiegels, waaruit blijkt dat sommige zoogdieren – en trouwens ook sommige vogels – zichzelf in die spiegel herkennen. Dat wil echter alleen zeggen dat dieren hun eigen lichaam herkennen. Maar herkennen ze hun bewustzijn als een zelfstandig 'ik'? Nee, dieren kunnen niet over zichzelf nadenken, kunnen hun daden niet evalueren.

Je kunt intelligentie opvatten als het

algemene vermogen tot *leren*. En dat kunnen dieren zeker, en soms zelfs heel snel. Er zijn laboratoriumproeven gedaan met muizen. In een kooi waren hokjes met deurtjes waarachter een stukje kaas lag. De muizen kregen heel snel door achter welk deurtje geen en achter welk deurtje wel kaas lag. Ze leerden dat door ervaring, niet vanwege mentale activiteiten.

Werkbijen hebben in de bijenkast een wonderbaarlijk goed functionerende taakverdeling, maar ze maken niet elke ochtend een werkschema waarop elke bij ziet wat ze vandaag te doen heeft. Dieren kunnen ook niet uitleggen aan een ander dier waarom ze iets doen. Ze kunnen wel voorbeelden voor elkaar zijn.

Een bever knaagt met zijn scherpe tanden bomen en takken door, die hij vervolgens gebruikt om een dam te maken, waarmee hij de stroom van een beek blokkeert. Daarmee verhoogt hij het waterpeil, zodat hij de ingang van zijn burcht, die onder water ligt, kan beschermen tegen roofdieren. Een prachtig staaltje van vakmanschap en doelgerichte actie, maar zonder dat bevers naar cursussen gaan waar nagedacht wordt over de beste methoden.

Vraag

Er is veel variatie in het dierenrijk. Als je alleen de zoogdieren neemt, dan zijn

er muizen van enkele grammen en walvissen die tonnen wegen. Waarom is er in het mensenrijk niet een dergelijke variatie?

Antwoord

Het antwoord moet gevonden worden in de enorme evolutietocht van alle wezens van de planeet Aarde. De levensduur van de planeet is meer dan vier miljard jaar. In de eerste grote evolutiefasen werden de lichamen opgebouwd. Die waren in de beginfase relatief etherisch van substantie. Die eerste prototypen verstoffelijkten zich langzamerhand en waren de oorsprong van talloze lichamelijke variaties. Er is in het dierenrijk een zogenaamde stoffelijke evolutie richting specialisatie.

Ook de mens had in vroegere cycli een heel ander – veel etherischer en groter – voertuig dan het huidige. Bij de mensheid is echter net voor de helft van de levenscyclus van de planeet deze stoffelijke of voertuiglijke evolutie overgegaan in die van het denken. Het lichaam werd minder belangrijk. We zien tussen mensen wel een enorme variatie aan karakters, aan geestelijke, mentale en psychische verschillen, maar hun lichamen zijn gelijk — op kleine variaties na.

Dieren hebben die 'bocht' niet genomen, omdat bij hen het denken niet tot ontwikkeling is gebracht. Zij bleven zich

richten op de ontplooiing van speciale lichamelijke vermogens. Zij bleven zich specialiseren. Vandaar de enorme variatie aan lichamen.

Vraag

Er zijn veel dieren uitgestorven. Hoe komt dat?

Antwoord

Het kan zijn dat een bepaald voertuig niet meer voldeed. De monaden lieten het achter en belichaamden zich in een voertuig dat meer adequaat was voor het bewustzijn in een verdere fase van zijn groei. Dat is een natuurlijk proces. Onthoud dat het bewustzijn nooit kan sterven. Het is altijd het voertuig dat sterft.

Nu heeft de mens soms een niet zo fraaie rol gespeeld. Sommige dieren zijn door menselijke hebzucht of gebrek aan verantwoordelijkheid uitgestorven. Dat kan zijn door overbejaging, of dat we het habitat van dieren kapot gemaakt en of voor onszelf gebruikt hebben. Daardoor wierpen we een barrière op voor de dierlijke bewustzijnen die deze uitgeroeide lichamen bewoonden. Zonder die ingrepen zouden ze als soort veel langer hebben bestaan. We staan karmisch gezien bij deze dieren in het krijt en zullen eens het onrecht dat we hen aangedaan hebben, moeten goedmaken.

Vraag

Ik krijg de indruk dat alleen mooie dieren uitsterven. Pandaberen, of bepaalde soorten kolibries. Maar ratten en kraaien zijn er in overvloed. Klopt dit?

Antwoord

Het is een persoonlijke smaak wat je mooi vindt. Maar wat wel waar is – en daar doel je misschien op – is dat zeer gespecialiseerde dieren veel minder kans hebben te overleven dan soorten die

minder afhankelijk zijn van specifieke voedingsbronnen of leefgebieden.

Je noemt pandaberen. Dat zijn zeer gespecialiseerde, eigenzinnige beesten. Ze eten alleen maar een bepaald soort bamboe, en als dat er niet is, eten ze gewoon niets. Dan slapen ze alleen maar. Het schijnt ook zo te zijn dat ze maar heel moeilijk tot paring komen. Niet alleen in dierentuinen, maar ook in het wild. Alleen gedurende een korte tijd is het vrouwtje vruchtbaar en als het mannetje dan niet wil – en dat schijnt vaak te gebeuren – dan moet er weer een jaar gewacht worden.

Specialisatie leidt tot stilstand, en uiteindelijk tot uitsterven.

Neem je daarentegen ratten of kraaien – de voorbeelden die je noemt – dan zijn dat zeer universele zoogdieren en vogels. Dat klinkt misschien gek, maar ze voelen zich overal thuis, ze hebben een groot aanpassingsvermogen, ze eten van alles, doen niet moeilijk om ergens een nest te maken en zijn bovendien heel erg ‘intelligent’.

Het is net als bij mensen: als je je heel erg specialiseert in één richting, en alle andere kanten van het mens-zijn verwaarloost, dan leidt dat uiteindelijk tot achterstand in de grote evolutie.

Vraag

Je sprak over dieren als onze jongere broeders. Wat bedoel je precies?

Antwoord

Het *zijn* onze jongere broeders. Ze komen uit dezelfde universele bron voort als wij. Het enige verschil tussen ons en dieren is dat wij iets verder ontwikkeld zijn in ons bewustzijn. Maar hun achtergrond, hun diepste kern, is even grenzenloos als die van ons; we zijn allen monaden.

Daarom zouden we veel meer onze verantwoordelijkheid jegens onze jongere broeders in acht moeten nemen. Hoe

wreed behandelen we ze vaak. Kijk naar de bio-industrie, naar de jacht, naar hoe we hun habitat vernietigen voor onze hebzucht. Aan de andere kant verminderen we onze huisdieren door ze te verwennen en in een bepaalde richting op te kweken die we leuk of grappig vinden.

Als we dieren echt respecteren, dan geven we ze de ruimte *zichzelf* te zijn en op die manier hun dierlijke bewustzijn verder te ontwikkelen. Wat dat betreft, heeft de mensheid nog heel veel te leren.

Activiteiten Agenda

Online lezingen

SERIE 4 – DECEMBER

Mededogen: de kern van inwijding

26-11 Mededogen: de kern van inwijding

De lezingen van de decembermaand hebben inwijding als centraal thema.

Iedereen kent het woord ‘inwijding’, maar wie kent de werkelijke, diepgaande betekenis erachter? Wie een inwijding doormaakt, wordt ‘initiant’ genoemd, dat ‘beginneling’ betekent. Iemand die een begin maakt in het betreden van nieuwe gebieden. Maar wat zijn die gebieden? Waarom zou je, en wanneer kun je, deze betreden? En wat heeft mededogen van doen met inwijding?

03-12 Het spirituele Hart van zon en mens

We staan stil bij wat je de kracht achter de uiterlijke zon kunt noemen. Welke invloed gaat van het Zonnewezen uit? Welke functie heeft het bij inwijdingen? Hoe kunnen wij mensen deze zonne-invloed ervaren?

10-12 De mystieke relatie tussen leerling en Leraar

Welke rol speelt een Leraar bij het inwijdingsproces? Waarom is deze band zo essentieel? Kunnen we ook zonder een spirituele Leraar een inwijding doormaken of is de mystieke relatie tussen Leraar en leerling onontbeerlijk?

17-12 De inwijding van het Wintersolstitium: geen doel maar middel

De werkelijke achtergrond van Kerstmis is de Inwijding van de Grote Geboorte: een inwijding waarin vergevorderde leerlingen de diepere lagen in zichzelf wekken en daardoor onbekende bewustzijnsgebieden kunnen betreden. Maar waarom doen ze dat? Voor de eigen zaligheid of uit mededogen?

Theosofische activiteiten op locatie

De Theosophical Society Point Loma organiseert in een aantal plaatsen open gespreksbijeenkomsten, naast onze wekelijkse lezingen die via YouTube worden uitgezonden. Dit doen we omdat *face to face*-bijeenkomsten als groot voordeel hebben dat je elkaar ontmoet en in een gesprek inzichten kunt uitwisselen. Het gespreksthema staat centraal, maar andere onderwerpen waar een theosofisch licht op gewenst is, kunnen ook worden ingebracht. We nodigen je van harte uit om deze bijeenkomsten bij te wonen en eraan deel te nemen. Neem gerust je vrienden en andere belangstellenden mee.

Heeft u graag nog extra informatie, naast de gegevens hieronder? Stel uw vraag via <https://blavatskyhouse.org/nl/contact/>

DECEMBER

Arnhem, 13 december

Themamiddag

De Esoterische achtergrond van de Universele Rechten van de Mens

Voor de vierde maal wordt een themamiddag over de Esoterische achtergrond van de Universele Rechten van de Mens georganiseerd. Het thema van dit jaar is: Universele Rechten en Wijs Leiderschap. Tijdens deze middag gaan we in op wat de esoterische achtergrond is van de universele rechten van de mens en hoe deze verbonden zijn met de diepste essentie van de Natuur, waar we allemaal deel van zijn. Ook gaan we in op hoe de inzichten die we hierover kunnen verwerven, kunnen bijdragen aan het oplossen van conflicten en het herstellen van de harmonie in de wereld. De grondslag voor deze themamiddag is de Universele Wijsheid of Theosofie, die ten grondslag ligt aan alle leven.

Tijd: zaterdag 13 december

Locatie: Rozet, Kortestraat 16, 6811 EP Arnhem.

Programma

12:30 Ontvangst en welkom

13:00 Lezing 1: Esoterische Achtergrond van Wijs
Leiderschap
13:45 Lezing 2: Verbinden met het ware in de mens
14:15 Pauze
14:30 Workshop: Wijs leiderschap in de praktijk
15:30 Afronding
Info en aanmelden: bij Rutger Soons, 06-43472088 of
rwpsoons@gmail.com
Toegang gratis

Leiden, 12 en 19 december

Theosofisch-filosofisch café

Mededogen: de kern van inwijding

Na een korte inleiding, gaan we met elkaar in gesprek over dit thema. Wat is mededogen en wat is inwijding? Hoe kun je je geschikt maken voor inwijding? Heb je dan discipline en toewijding nodig? Is er een speciale (mystieke) band tussen leerling en Leraar? Waarom zou je inwijding nastreven?

Tijd: vrijdag 12 december van 10:00 tot 11:30 uur

Locatie: Rosmolen 25 (in de kringloopwinkel), in de Merenwijk, Leiden

Tijd: vrijdag 19 december van 14:30 tot 16:00 uur

Locatie: Floor's café, in Sijthoff Cultuur, Doezastraat 1B, Leiden

Toegang gratis

Rotterdam, 13 december

Theosofisch-filosofisch café

Ieder mens een vredestitcher: vrede is een werkwoord

Zonder visie geen vrede. Duurzame vrede is gebaseerd op duurzame Kennis van het leven. In de aloude wijsheids-tradities vinden we handreikingen om zelf een universele levensvisie op te bouwen en zo een werkelijke vredestitch-

ter te worden.

Na een korte inleiding gaan we met elkaar in gesprek, aan de hand van onder andere de volgende vragen: Wat verstaan we onder vrede? Hoe ziet voor jou een wereld in vrede eruit? Hoe kunnen we vrede inzetten?

Tijd: zaterdag 13 december van 14:30 tot 15:45 uur;
inloop vanaf 14:00 uur

Locatie: Gebouw De Heuvel, Grotekerkplein 5, Rotterdam

Toegang gratis

Utrecht, 20 december

Theosofisch-filosofisch café

Kerstfeest: welk mysterie ligt hieraan ten grondslag?

Kerstmis is tegenwoordig het feest van cadeautjes onder de kerstboom, samen eten en elkaar geluk en vrede toewensen. Maar wat werd er eigenlijk oorspronkelijk tijdens dit feest gevierd? Is het de geboorte van Jezus, de terugkeer van het licht of is het op een ander feit gebaseerd?

Tijd: zaterdag 20 december van 15:00 tot 16:30 uur.

Locatie: Buurthuis in de 3 Krone, Oudegracht 227, 3511 NJ Utrecht

Toegang gratis

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Nico Ouwehand,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactiesecretariaat: A. Kramer
T: 070-3461545
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het recht voor om ingekomen stukken te selecteren en in te korten.

De nummers zijn gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org.

Abonnementen: kunnen op ieder gewenst tijdstip ingaan, gelden voor het hele kalenderjaar en worden automatisch verlengd, indien ze niet voor 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk zijn opgezegd. Dit is niet van toepassing op cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijs:
Jaarabonnement € 30,00 voor 6 nummers per post verzonden.
Losse nummers per post € 9,36.
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

BTW-nummer: 003417190B01

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International Study-centre for Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het vormen van een kern van Universele Broederschap, door het bestuderen en verspreiden van kennis over de geestelijke achtergrond van mens en kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen, lezingen, ondersteuning bij waarheids-onderzoek, het uitgeven, verkopen en uitlenen van boeken en tijdschriften, en het stimuleren van de praktische toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie boven-religieus en boven-politiek, en ontvangt geen overheidssubsidie. Alle werkzaamheden van Stichting I.S.I.S. worden verricht op basis van vrijwilligheid. De organisatie kent geen betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk voor enigerlei verklaring of mening, die in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

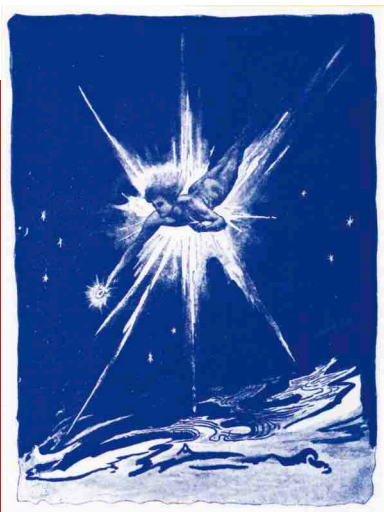

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut beogende instelling, ANBI nummer: 50872. Zie voor de mogelijkheid om de stichting financieel te steunen: www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)